

Gemeentelijk cultuurbeleid in de Venlose wijk Q4, 2004-2011

Peter Janssen, Sociaal-Juridisch Medewerker
E-mail: obrasdelalma@yahoo.es

Foto: Stadskantoor mei 2010

Opdrachtgever: Werkgroep Evaluatie Q4
Publicatiedatum: Januari 2012

Inhoudsopgave	2
Voorwoord	3
Doelstelling	3
Karakter en ontwikkeling	4
Drugsbeleid	4
Cultuur	5
Herontwikkeling	5
Werkstation Exota	7
Projectbureau Q4	8
Creatieve en culturele ondernemers	10
Aandachtspunten	11
1 Toewijzings- en huurbeleid	11
1.1 Huur en bruikleen	12
1.2 Vijf jaar termijn	14
1.3 Horeca	15
1.4 Conclusie	19
2 Projectplan Koekoek B.V.	21
2.1 Terugblik op Q4	24
2.2 Subsidiescan	24
2.3 Salariëring	25
2.4 Huurkosten	25
2.5 Tweespalt	26
2.6 Targets Projectplan	28
2.7 Outputresultaten - inkomsten	29
2.8 Outputresultaten - bedrijven en fte's	32
2.9 Conclusie	34
3 Subsidies Provincie Limburg	37
3.1 1 ^e Tranche	37
3.2 Eindrapportage	38
3.3 2 ^e Tranche	40
3.4 Conclusie	42
4 Aanbestedingsbeleid	44
4.1 Transparantie en contractgunning	44
4.2 Poppodium	46
4.3 Conclusie	46
Aanbevelingen	48
Onderzoeksmethoden	50
Ter afsluiting	51
Literatuurlijst	52

Voorwoord

Mijn interesse in de wijk Q4 gaat terug tot 2004. In dat jaar ontstond een dynamiek gebaseerd op het idee dat cultuur een positieve uitwerking op de laagwaardige uitstraling van de wijk kon hebben. Als betrokken inwoner van de stad Venlo wilde ik graag op de hoogte blijven wat er zoal aan discussies speelde en ideeën leefde. Bij enkele bijeenkomsten ben ik aanwezig geweest en in een later stadium heb ik deelgenomen aan een enkel project. Door de jaren heen ben ik de ontwikkelingen blijven volgen; via diverse media en ter plekke in contacten met bewoners en ondernemers.

Een terugkerend thema bij de gesprekken was de alom heersende onduidelijkheid omtrent het gevoerde gemeentelijke beleid; discussies die in het begin oplaaiden, galmden jaren later nog na. Mijn opleiding tot Sociaal-Juridisch Medewerker heeft mij de kennis verschaft en middelen in handen gegeven om vanuit een bestuurlijke en juridische visie deze problematiek nu eens tegen het licht te houden; mijn uitstroomrichting is dan ook openbaar bestuur. De voorliggende scriptie is het resultaat van een anderhalf jaar durend onderzoek.

Doelstelling

Aan de hand van vier cruciale aandachtspunten zal kritisch gekeken worden naar hoe het gemeentelijk cultuurbeleid in de wijk Q4 is uitgerold: welke beslissingen zijn genomen, welke economische en sociale gevolgen hebben deze gehad, en welke knelpunten zijn daarbij ontstaan, zowel voor culturele en creatieve ondernemers als voor het openbaar bestuur. De specifieke onderzoeksvragen zijn erop gericht na te gaan in hoeverre het gevoerde beleid bestuurlijk transparant en juridisch juist is geweest, of de ermee gepaard gaande financiële uitgaven verantwoord waren, en of deze na afloop van de trajecten middels een onafhankelijke evaluatie zijn gecontroleerd.

De vier cruciale aandachtspunten zijn:

- 1 Toewijzings- en huurbeleid
- 2 Projectplan Koekoek B.V.
- 3 Subsidieaanvragen provincie Limburg
- 4 Aanbestedingsbeleid

Vanwege de complexiteit van het onderzochte dossier en de verwevenheid van diverse punten daarin, is afgeweken van de traditionele opzet van een algehele conclusie. Voor de helderheid is daarom gekozen deze per aandachtspunt te formuleren. Een alomvattende aanbeveling is als laatste wel opgenomen.

Karakter en ontwikkeling

Sinds 2001 wordt met Q4 het vierde kwadrant in het centrum van de stad Venlo aangeduid. De wijk omvat een deel van de historische binnenstad en sluit aan op het centrale winkelgebied. De oppervlakte is plusminus twaalf hectare en wordt omsloten door de Maas in het westen, de binnenstad in het zuiden, het monumentale Wilhelminapark in het noorden en de Rosariumbuurt in het oosten.

Het hart van Q4 wordt gevormd door de Bolwaterstraat, die een verbinding vormt tussen het drukbezochte Mgr. Nolensplein (waar de wekelijkse markt wordt gehouden) en de Maaskade. Deze fungeerde, met de lager gelegen Loswal, voornamelijk als parkeer-gelegenheid voor dagjespubliek. Door de uiteindelijke start van de grootschalige bouw van de zuidelijker gelegen Maasboulevard in 2006 (waar de herontwikkeling van Q4 op aansluit) verviel deze functie echter; een groot deel van de parkeerplaatsen kwam te vervallen. Het voetgangerspubliek dat normalerwijs voor deze route koos bleef nu achterwege.

Q4 wordt al decennia getypeerd als 'Duitse hoek'; de middenstand was en is, hoewel tegenwoordig in iets mindere mate, voornamelijk éézijdig op een Duits kooppubliek gericht. Vraag en aanbod daarin zijn sinds de jaren 60 explosief gegroeid. Voor veel Venlonaren, derhalve, is Q4 niet altijd een geliefde plek geweest.

Drugsbeleid

Met het Nederlands gedoogbeleid t.a.v. softdrugs vanaf de jaren 70 kwam ook het Duits drugstoerisme naar Venlo op gang. Dit zorgde mede voor een flinke overlast. Eind jaren 80 bijvoorbeeld telde het centrum van Venlo plusminus 39 horecagelegenheden waar drugs werden verhandeld. De gemeente probeerde deze ontwikkeling te dwarsbomen door het instellen van een vergunningensysteem, waardoor er uiteindelijk een vijftal coffeeshops overbleven. Desondanks bleven veel panden in de wijk Q4 in handen van malafide ondernemers; deze panden waren in de loop der jaren met drugswinsten gekocht. Het continu optreden door politie en justitie leidde niet tot het gewenste resultaat. In 2001 werd daarom project Hektor opgestart; een integraal samenwerkingsverband tussen politie, justitie, gemeente en belastingdienst. Het project richtte zich op drie pijlers:

- Handhaving: het zoveel mogelijk ontnemen van geld dat met drugshandel is verkregen
- Vastgoed: het aankopen van drugspanden en deze een nieuwe bestemming geven
- Coffeeshopbeleid: het aantal legale shops uitbreiden en zo mogelijk verplaatsen

In 2003 werd Q4 door het ministerie van VROM (Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer) ook op de zogenaamde 56-wijkenlijst geplaatst. Deze geselecteerde wijken kregen prioriteit bij het ontwikkelen van noodzakelijke stedelijke herstructurering. De criteria om tot deze lijst te worden toegelaten bevatte o.a. sociale, fysieke en economische aspecten van de algehele problematiek. Met hulp van het ministerie zouden met spoed harde afspraken tussen gemeentes en woningstichtingen worden gemaakt om de wijk weer op de rails te zetten.

Cultuur

De aanpak van 'Hektor' leidde tussen 2001 en 2005 tot de sluiting van een 130-tal drugs-panden. Het geld- en tijdrovende proces van aankoop van malafide vastgoed in Q4 alsmede het herontwikkelen daarvan, leidde door de daarmee gepaard gaande leegstand in 2004 tot de eerste culturele activiteiten in de wijk, opgezet door Werkstation Exota. In 2006 werd dit initiatief opgevolgd door het door gemeente én provincie veel breder ondersteund project 'Van Broeïnest tot Broedplaats'. Dit project moest, zoals eerder bij het Werkstation, de wijk weer in een positief daglicht stellen alsmede verlevendigen; van een broeïnest van (drugs)criminaliteit tot een broedplaats van creativiteit. Met andere woorden; een cultuurwijk waar bewoners, bezoekers en creatieve entrepreneurs zich thuis konden voelen.

Het gebied moest een binnenstedelijke woonwijk met een culturele ambiance worden, het centrum van Venlo vergroten en aantrekkelijker maken: *'Het vierde kwadrant van de binnenstad, het gebied Q4, zal de komende tien jaar een metamorfose ondergaan. Q4 wordt in de visie van de gemeente Venlo de voortrekker van een bruisende binnenstad; een veilig en aantrekkelijk stedelijk centrum om te wonen, werken, winkelen en uit te gaan. Deze visie is uitgewerkt in het Wijkontwikkelingsplan Q4 dat de gemeenteraad van Venlo in juli 2005 heeft vastgesteld.'*¹ Het Wijkontwikkelingsplan Q4 werd in 2008 aangevuld met het Wijkontwikkelingsplan +.

Herontwikkeling

Om een indruk te krijgen over de schaalgrootte van deze herontwikkeling volgt een opsomming uit het Afsprakenkader Q4 (afspraken tussen Woningstichting Venlo-Blerick en de gemeente Venlo inzake de herstructurering van Q4).²

- Verwerving en sloop van 230 objecten/eigendommen (waaronder ± 100 woningen, waarvan er ± 50 daadwerkelijk als woning in gebruik zijn)
- 500 nieuwe woningen (gedifferentieerd)
- 4.500 m² voorzieningen (commercieel, dienstverlening, cultuur, etc.)
- Sloop van de bestaande stadskantoren (Peperstraat en Kwietheuvel)
- Herinrichting van 80.000 m² openbare ruimte
- Toevoeging van 12.000 m² groenvoorzieningen
- Toevoeging 20.000 m² ondergrondse parkeervoorzieningen voor bewoners en bezoekers
- Nieuwbouw van 16.000 m² stadskantoor (voor 600 werknemers), *dan wel indien het stadskantoor naar een locatie buiten Q4 verhuist: 100 woningen + 1.500 m² voorzieningen extra*

---

¹ Subsidieaanvraag gemeente Venlo Q4 'Van Broeïnest naar Broedplaats' aan provincie Limburg, 27-11-2006

² Raadsinformatiebrief Venlo, 2004/156

- Totale investering van €144 miljoen (exclusief nieuwbouw stadskantoor, waarvan de kosten globaal worden geraamd op €60 miljoen)

Tot en met 2008 was er sprake van planvorming en voorbereiding. De daadwerkelijke uitvoering is in 2009 begonnen. Door recente economische ontwikkelingen en de complexe samenhang tussen de verschillende investeerders in het gebied (gemeente Venlo, Woningstichting Venlo-Blerick (vanaf 2011 Woonwenz geheten), projectontwikkelaar 3W en sinds mei 2011 Bouwbedrijven Jongen (VolkerWessels Zuid bv) is de herontwikkeling in Q4 echter gedeeltelijk en tijdelijk stil komen liggen. Enkele plannen zijn tussentijds aangepast of heeft men medio 2010 zelfs geheel afgestoten. De verhuizing van de Venlose vestiging van Holland Casino naar het zogenaamde 'Blok van Gendt' (noordelijke fase Q4) ging bijvoorbeeld niet door, evenals een aan het Mgr. Nolensplein nieuw te bouwen cultuurtempel genaamd Made in Venlo. Door alle tussentijdse commotie en wijzigingen werd in september 2010 door de huidige verantwoordelijke wethouders Teeuwen (CDA, Cultuur) en Beurskens (VVD, Ruimtelijke Ordening) nog geopperd om de wijk een nieuwe naam te geven.³

Bouwactiviteiten

Het stadskantoor (overgangsgebied Peperstraat) en een gedeelte van aanpalende gebouwen aan de Maaskade zijn medio 2010 gesloopt. Op deze locatie, het zogenoemde Podiumkwartier, is o.a. een nieuw poppodium voorzien. Het nieuwe stadskantoor zal, zoals de planning op dit moment uitwijst, niet in Q4 maar ten zuiden van de stadsbrug verrijzen. Begin 2012 zal de herinrichting van de Bolwaterstraat ter hand worden genomen, evenals de bouw van achterliggende en eerder vrijgemaakte gebieden.

---

³ Artikel De Limburger: Nieuwe naam voor wijk Q4 Venlo, 3-9-2010

Werkstation Exota

Het eerste initiatief om tot een culturele activiteit over te gaan in Q4, kwam in 2004 vanuit de gemeente, als verzoek gericht aan cultureel ondernemer Tienieke Verstegen. Men zocht naar ideeën om de wijk op een positieve manier onder de aandacht te brengen. Aan Verstegen werd in februari 2004 een startsubsidie van €5.000,- toegekend, enkele maanden later gevolgd door het beschikbaar stellen van een leegstaand pand in de Bolwaterstraat.⁴ Alleen de stookkosten behoorden betaald te worden. Met het beschikbare geld kon het pand enigszins worden gerenoveerd en culturele activiteiten worden opgestart; speerpunten waren kleinschaligheid en diversiteit. Tevens werden er wekelijkse etentjes gehouden waar kunstenaars en geïnteresseerden elkaar konden ontmoeten en in discussie konden treden over de toekomst van de wijk. Van een gestructureerd cultuurbeleid vanuit de gemeente was nog geen sprake.

De gemeente Venlo verwoordde deze periode in haar subsidieaanvraag 1^e Tranche 'Van Broeïnest naar Broedplaats' bij de provincie Limburg als volgt: *'In 2004 heeft de gemeente een pand met een startsubsidie beschikbaar gesteld aan Werkstation Exota van particulier ondernemer T. Verstegen. Dit werkstation bleek een belangrijke aanjager voor de eerste culturele en creatieve broedplaatsen in Q4. In 2005 heeft Exota de stimuleringsprijs van het Bank Nederlandse Gemeenten-cultuurfonds ontvangen die zij deels heeft ingezet voor stimulering van de broedplaatsen. De culturele projecten van Exota bleken ook veel positieve PR te genereren voor de wijk.'*

Met het beschikbaar stellen van leegstaande panden door de gemeente Venlo, onder toezicht van Woningstichting Venlo-Blerick, kwam een golf van aanmeldingen op gang van enthousiaste kunstenaars en beginnende ondernemers. De aanwas in deze periode was op een gegeven moment zo groot dat er een wachtlijst ontstond; er waren simpelweg te weinig panden te vergeven. Ging het in september 2004 nog om een vijftiental aanmeldingen,⁵ een jaar later waren dat er al ruim zeventig.⁶

Verstegen haalt intussen via diverse fondsen subsidies binnen voor Werkstation Exota. Ook de gemeente draagt een substantiële bijdrage: €25.000,-⁷ die in 2005 wordt 'gematched' door de provincie. Met de subsidies worden diverse projecten opgezet en aan beginnende ondernemers opdrachten verstrekt om deze op weg te helpen; broedplaatsen zoals een theaterwerkplaats, een filmfestival en diverse mode- en dansprojecten worden gecreëerd. Het totale beschikbare budget van Werkstation Exota bedraagt voor de jaren 2004 t/m 2006 zo'n €110.000,-⁸, exclusief de €20.000,- van de Bank Nederlandse Gemeenten stimuleringsprijs.

---

⁴ Brief gemeente Venlo aan Tienieke Verstegen, 6-2-2004

⁵ Artikel De Limburger: Cultuurwijk Q4 nu al in trek, 11-9-2004

⁶ www.project.vrom.nl/project.asp?code_prjt=10643&code_prgm=1

⁷ Brief gemeente Venlo aan Tienieke Verstegen, 1-12-2004

⁸ Artikel De Limburger: Succes en zorgen in cultuurwijk Q4, 9-9-2005

In 2006 geeft Verstegen te kennen dat zij met Werkstation Exota en haar activiteiten in Q4 wil stoppen, voornamelijk door onbeantwoorde vragen over de non-transparantie van het gevoerde beleid in Q4. Verstegen formuleert het als volgt: *'In tijden van een kentering - zoals in Q4 - ontstaan er processen. Er is een onstuimige groei van het aantal betrokkenen. In allerlei soorten en op allerlei niveau's. Met uiteenlopende en soms tegenstrijdige belangen. Exota is een bottom-up project en ontstaan in een beleidsvacuüm. Zo'n tussenruimte levert onverwachte speelruimte en resultaten op, maar ook valkuilen. Tijdelijkheid is een voedingsbodem voor onzekerheid. Kortzichtigheid en opportunisme liggen op de loer. In de loop van 2006 komt er - in de slipstream van het instant succes - overheidsbeleid, waarbij top-down het zwaartepunt extreem komt te liggen op het voorrecht van een specifieke groep belanghebbenden. Dat betekent exit Exota.'*⁹

De Nachtwacht is het laatste project van Verstegen in de wijk; een nachtelijke promotionele wandelroute door Q4, waarbij alle culturele en creatieve broedplaatsen zich kunnen presenteren aan geïnteresseerd publiek. De eerste en enige editie onder regie van Werkstation Exota vindt eind 2006 plaats. Vanaf 2007 tot en met de laatste editie in 2009 wordt de Nachtwacht door enkele creatieve ondernemers georganiseerd, waaronder algemeen directeur Marcel Tabbers van Koekoek B.V. (zie punt 2). Volgens Tabbers werd voor de organisatie een aparte stichting gebruikt die verder echter niet werd benoemd.¹⁰

Projectbureau Q4

Het Projectbureau Q4 is, zoals bij elk majeur project, door de gemeente Venlo opgericht als projectorganisatie voor de herontwikkeling van Q4, en valt onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van het gemeentelijk Ontwikkelbedrijf. De taken van het bureau bestaan uit de uitvoering van het Wijkontwikkelingsplan zoals dat in 2005 door de gemeenteraad is vastgesteld:

- Plan Hektor: de verwerving van panden
- Tijdelijk vastgoedmanagement: de uitgifte aan culturele en creatieve ondernemers
- Uitvoering: sloop, bodemonderzoek, archeologisch onderzoek en bouwrijp maken

Het Projectbureau vestigt zich vanaf februari 2006 in de wijk als gemeentelijk aanspreekpunt. De taken worden in de subsidieaanvraag 'Van Broeïnest naar Broedplaats' naar de provincie Limburg uitvoerig omschreven: *'De begeleiding, informatie en het aanleveren van interne kennis wordt door de gemeente verzorgd. Bewust is daarom gekozen voor een centrale, herkenbare en toegankelijke huisvesting van het projectbureau.'* Het Projectbureau duikt twee maal op in de Actieprogramma's A t/m E, die een totaalbedrag van €2,5 miljoen voor de wijk verdelen.

---

⁹ Email Tienieke Verstegen aan Peter Janssen, 17-11-2011

¹⁰ E-mail Marcel Tabbers aan Peter Janssen, 25-11-2011

Onder Actieprogramma C (Tijdelijk Vastgoedmanagement) vraagt men €900.000,- voor het Projectbureau: *'Aangekocht vastgoed wordt tijdelijk verhuurd of in bruikleen gegeven aan kunstenaars, culturele ondernemers en creatieve industrie. Partner Woningstichting Venlo-Blerick beheert en verhuurt namens de gemeente de woningen in het plangebied. Hiervoor is de Leegstandswet van toepassing verklaard. Het Projectbureau Q4 (gemeente en woningstichting) beheert de bedrijfsruimten en de woon/werkpanden. Op dit moment 60 panden. Na invoering van actief aankoopbeleid medio 2006 verwachten wij dat daar tot en met 2008 zo'n 40 panden bijkomen.'*

Onder Actieprogramma E (Planbegeleiding, communicatie en PR) wordt voor het bureau een verdere subsidie van €750.000,- aangevraagd. De kosten van dit programma zijn gespreid over de jaren 2005-2008. Vanaf 2009 wil men dit programma afbouwen.

De provincie honoreert de aanvraag in december 2006 voor het volle bedrag van €2,5 miljoen, alleen de bedragen voor de diverse Actieprogramma's worden bijgesteld. Het Projectbureau genereert daarmee voor Actieprogramma C €775.000,- en voor Actieprogramma E €700.000,-.

Het Projectbureau verhuist uiteindelijk per augustus 2010 met de rest van de gemeentelijke diensten naar het op de westelijke zijde van de Maas gelegen kazerneterrein, in verband met de sloop van het stadskantoor en met het oog op toekomstige nieuwbouw. Het kantoor in Q4 kan nog wel na afspraak eenmaal per week bezocht worden.

Na het Projectbureau neemt het Creapoint van de Kamer van Koophandel intrek in het pand. *'Creapoint is een aanspreekpunt voor creatieve ondernemers. Hier kunnen zij terecht voor advies op vele fronten, ondersteuning en begeleiding. Ook worden hier regelmatig bijeenkomsten en trainingen gehouden.'*¹¹ De gemeente Venlo ondersteunt het Creapoint met een bijdrage van €25.000,- per jaar.¹²

---

¹¹ Q4 magazine 15, februari 2010

¹² Uitspraak cultuurwethouder Teeuwen. Besluitvormende raadsvergadering, 23-2-2011

Creatieve en culturele ondernemers

Om de veelvuldig voorkomende term 'creatieve industrie' vooraf te verduidelijken, wordt de definitie opgesteld door projectleider H el ene Schlooz van het Projectbureau Q4, ter hand genomen. Q4 werd in vele voorgaande beleidsplannen alsmede publicaties telkens aangeduid als toekomstige binnenstedelijke cultuurwijk; de scheiding tussen culturele en creatieve ondernemers (creatieve industrie) die hierbij werd gemaakt, zorgde echter voor veel verwarring bij zowel publiek, politiek, alsmede betrokken ondernemers in de wijk zelf.

'De creatieve industrie bestaat uit bedrijfstakken die hun oorsprong hebben in de individuele creativiteit. Het gaat over kunde en talent die de potentie hebben te zorgen voor welvaart en werkgelegenheid door het genereren en exploiteren van intellectueel eigendom. Creatieve Industrie heeft een sterk economische component. Commercie en werkgelegenheid zijn van groot belang, is er sprake van verkoop en dienstverlening aan bedrijven en niet aan eindconsumenten. Er wordt veelal gewerkt in groepsverband. Voorbeelden van Creatieve Industrie zijn industriële vormgeving, modeontwerp, grafisch ontwerp, architectuur, reclame, media en entertainment.

*Het cultureel ondernemerschap is in Q4 de verzamelnaam voor alle culturele, creatieve en ambachtelijke ondernemers die niet of slechts ten dele onder deze definitie van creatieve industrie vallen. Bijvoorbeeld kunstenaars, galleries, ateliers, specialiteiten winkeltje, culturele dienstverleners etc. Deze 'beroepsgroepen' kunnen elkaar uiteraard goed aanvullen, maar het is wel van belang om dit onderscheid te maken.'*¹³

---

¹³ Raadsinformatiebrief 2007/94. Collegevergadering 3-7-2007

Aandachtspunten

1 Toewijzings- en huurbeleid

Eind 2005 worden op basis van de Leegstandswet verlaagde huurtarieven aan ondernemers aangeboden met een maximum van vijf jaar. Deze vijf jaar termijn is opgebouwd uit een basistermijn van twee jaar met een jaarlijkse verlenging van één jaar tot een maximum van vijf. Daarbovenop werden de huurtarieven nog eens met een percentage extra verlaagd op basis van een akkoord tussen de gemeente Venlo en het MKB. *'We hebben medewerking van Kvk en MKB nodig, omdat we niet concurrentievervalsing willen zijn voor ondernemers die elders in de stad hogere huren betalen', aldus projectdirecteur Q4 Anneke van Leeuwen.'* De bedoeling is de ondernemers niet tijdelijk, maar blijvend aan de wijk te binden, door middel van groeihuur. *'In het begin lage huur, maar hogere huren zodra de betrokken huurders inkomsten verwerven.'*¹⁴

Het eerste nummer van het inmiddels voor de wijk opgerichte Q4 magazine berichtte er in december 2005 ook over: *'Afhankelijk van de kwaliteit van het pand, de noodzakelijke voorzieningen, de aard van het gebruik zal de huur- of gebruikersvergoeding worden vastgesteld. Vertrekpunt is een huurprijs van maximaal 5 euro per m2. Startende kunstenaars en creatieve ondernemers kunnen in aanmerking komen voor de zogenaamde 'groeihuur'. De huur is in aanvang laag maar groeit mee met het succes van de beroepsuitoefening of het zelfstandig ondernemerschap. Voor de uitvoering van deze tegemoetkoming worden spelregels gehanteerd. Ondermeer zal een inkomens- en omzettoets uitgevoerd worden (onafhankelijk, door o.a. deskundigen van de Kamer van Koophandel).'* Deze opzet kwam tegemoet aan kritiek die in 2004 en 2005 leefde onder talrijke gegadigden; de kosten waren te hoog en de toewijzing van panden duurde te lang.¹⁵ Onduidelijkheid over de aanpak heerste alom. Gemeente, woningstichting Venlo-Blerick, en later zelfs anti-kraak bureaus bepaalden toewijzingen in de wijk, wat het enthousiasme van de ondernemers deed stagneren.

In augustus 2005 opende de eerste van de 'nieuwe lichting' culturele ondernemers officieel haar deuren in Q4. Sommigen wachtten dan al een jaar. Uiteindelijk werd overeengekomen dat men op de volgende manier te werk zou gaan: Woningstichting Venlo-Blerick verzorgt de intake-gesprekken voor woonpanden, en het Projectbureau de gesprekken voor woonwerkpanden. Verder wordt een Toetsingscommissie in het leven geroepen die de kwaliteit van de ondernemers moet waarborgen; een *'Toetsingscommissie die de creatieve meerwaarde bepaalt. Kandidaten worden beoordeeld op diversiteit, meerwaarde, participatie, dynamiek, ondernemersgeest, affiniteit met kunst en andere culturen en netwerkopbouw.'*¹⁶ De leden bestaan uit een wisselend gezelschap van binnen en buiten de wijk Q4 gevestigde culturele en creatieve ondernemers, een vertegenwoordiger van de Kamer van Koophandel en van de gemeente Venlo. Uitsluitend voor de creatieve onder-

---

¹⁴ Artikel De Limburger: Venlo steunt cultuurwijk met lage huur, 9-9-2005

¹⁵ Artikel De Trompetter: Kunstenaars in Q4-wijk verbolgen over huurbeleid, 16-9-2005

¹⁶ Q4 magazine 1, december 2005

nemers neemt in 2006 algemeen directeur Tabbers van Koekoek B.V. zitting in de commissie: *'Er heeft een afstemming plaatsgevonden tussen de toetsingscommissie en Koekoek. Uitkomst: Marcel Tabbers heeft namens Koekoek zitting in de Toetsingscommissie, en alle creatieve bedrijven die via Koekoek naar Q4 worden gehaald, moeten ook door de Toetsingscommissie worden beoordeeld. Koekoek heeft een eigen intake formulier opgesteld...'*¹⁷

Het aantal panden dat aan creatieve en culturele ondernemers beschikbaar kan worden gesteld groeit, doordat de gemeente deze doorlopend aankoopt vanuit haar beleid de wijk van malafide eigenaren te ontdoen: *'Aantal aangekochte vastgoedobjecten in 2006 is 15. Totaal aantal vastgoedobjecten in eigendom van de gemeente Venlo is 76. Totaal aantal tijdelijk verhuurde of in gebruik gegeven vastgoedobjecten is 52 (waarvan 36 woningen). Tot nu toe hebben 72 kunstenaars en creatieve ondernemers zich aangemeld bij de Toetsingscommissie om in aanmerking te komen voor bedrijfshuisvesting. 13 daarvan zijn afgewezen; 22 daarvan hebben een pand toegewezen gekregen; 6 ondernemers zijn afgehaakt; 25 ondernemers staan op een wachtlijst en 6 aanvragen zijn nog in behandeling (cijfers 2006).'*¹⁸

In de subsidieaanvraag 2^e Tranche van de gemeente Venlo aan de provincie Limburg uit 2010 (zie punt 3) komen de groeihuren nogmaals ter sprake: *'Omdat de Bolwaterstraat nog ca. 4 jaar te maken heeft met fysieke werkzaamheden in de wijk bieden we de ondernemers die binnen het profiel passen gedurende 4 jaar de financiële rugdekking om naar een marktconforme huurprijs te groeien met als einddatum 2014. De bijdrage van provincie Limburg wordt ingezet om het tekort dat ontstaat door deze ingroeihuren te dekken. Het betreft hier dus alleen initiatieven van ondernemers die passen in het eindbeeld, met een looptijd tot uiterlijk 2014.'*

1.1 Huur en bruikleen

De opgevraagde gegevens tonen een huurprijs voor commerciële ruimtes variërend van €75,- tot €4.500,-, waarbij het merendeel tussen de €150,- en €400,- ligt. Voor vier ruimtes wordt een huur betaald tussen de €1.150,- en €1.780,-, met als enige uitschieter de genoemde €4.500,-. Bij deze laatste handelt het zich dan ook om commerciële detailhandel. Het aantal panden dat in bruikleen is gegeven vanwege 'slechte staat' komt neer op zeven. Sinds het verstrekken van de lijsten zijn echter meerdere panden van een huurcontract naar een bruikleenovereenkomst overgegaan. Het totale aantal is daarom niet bekend, wel de reden waarom dit gebeurde (zie 1.2). In de overhandigde gegevens worden slechts twee panden aangeduid waar sprake is van groeihuur.

Een bruikleenovereenkomst wordt gehanteerd om tijdelijke bewoning in een leegstaand pand mogelijk te maken, waarbij verder geen huur wordt gevraagd. Een maandelijkse

---

¹⁷ Rapportage Koekoek B.V., oktober/november/december 2006

¹⁸ www.project.vrom.nl/project.asp?code_prjt=10643&code_prgm=1

'bruikleenvergoeding', vaak inclusief nutsvoorzieningen, kan daar wel onder vallen. Vooral anti-kraak bureaus maken van deze constructie gebruik. Als bruikleener heeft men echter geen recht op huurbescherming, maar is men geheel afhankelijk van de bruikleengever; de opzegtermijn is meestal vrij kort, groot onderhoud wordt niet gepleegd en men is zelf verantwoordelijk voor alle bijkomende risico's.

Het opvallendste rijtje panden uit de verstrekte gegevens bevindt zich in de Valuasstraat. De verschillen in toewijzings- en huurbeleid komen hier het duidelijkst naar voren. Van de vier aaneengesloten panden zijn er drie in bruikleen gegeven, het vierde pand is als enige verhuurd met een maandelijkse last van €464,-. Het handelt zich hier om de huisnummers 28/30/32-34/36. De nummers 30-32-36 zijn of waren in gebruik als atelier, werkplaats of muziekrimte. Op nummer 28 vindt momenteel als enige bewoning plaats. Tot 1 januari 2011 was huisnummer 34 echter ook bewoond. Navraag bij de gemeente leerde dat dit pand sinds mei 2006 in bruikleen is gegeven, en sinds 1 januari 2011 alleen nog als werkruimte wordt gebruikt. De verschillen in beide panden (28 en 34) zijn echter niet van dien aard dat gesproken kan worden van 'in slechte staat'; bewoning is immers jarenlang mogelijk gebleken waarbij nummer 34 zelfs het voordeel van bebouwing op de begane grond en dubbele beglazing heeft, waar dit bij nummer 28 geheel ontbreekt. Onder bovenwoning 28 bevindt zich namelijk 28A: een open binnenplaats die vrij moet blijven i.v.m. de aanwezigheid van een transformatorhuis van Essent. Het huurcontract voor nummer 28 en de bruikleenovereenkomst voor nummer 34 zijn tegelijkertijd ingegaan.

Wat Valuasstraat 34 zo interessant maakt is dat het pand het vestigingsadres is van Haringwurst B.V., V.o.f. Venlo aan Zee (zie punt 1.3) en Koekoek B.V. (zie punt 2); allen op naam van o.a. Marcel Tabbers. Koekoek B.V. ontving van de gemeente Venlo met terugwerkende kracht vanaf 1 mei 2006 een driejarig contract ter waarde van €850.000,-. Bij de gemeente Venlo werd specifiek nagevraagd of het in bruikleen geven van dit pand sinds mei 2006 enig doen had met de gelijktijdige ingangsdatum van het contract. De gemeente ontkende dit schriftelijk.¹⁹ Tabbers woonde echter al op genoemd adres vóór mei 2006. Tabbers bevestigt dit per e-mail, echter zonder nadere gegevens te willen noemen.²⁰ Of vóór mei 2006 huur is betaald of dat in die periode ook sprake is geweest van bruikleen, is derhalve niet bekend. De gemeente Venlo weigerde in dit geval ook verdere toelichting.²¹

Als bijkomstigheid is nummer 32 te noemen; een voormalige muziekstudio en gelegen onder bovenwoning nummer 34. Nummer 32 staat in oudere Q4-overzichten vermeld als oefenruimte van de inmiddels opgeheven groep De Hampelemanne, waar Tabbers deel van uitmaakte. Zoals eerder aangegeven staat nummer 32 ook te boek als bruikleen.

---

¹⁹ Brief B&W Venlo aan Peter Janssen, verzoek WOB, 4-5-2011

²⁰ E-mail Marcel Tabbers aan Peter Janssen, 23-11-2011

²¹ E-mail beleidsadviseur Cultuur en Toerisme gemeente Venlo, Bernard Ellenbroek aan Peter Janssen, 8-12-2011

1.2 Vijf jaar termijn

Diverse ondernemers in de wijk hebben in 2011, na het verstrijken van hun vijf jaar termijn onder de Leegstandswet, een bruikleenovereenkomst van de gemeente ontvangen als juridische onderbouwing voor hun verdere verblijf. Inhoudelijk betekende dit dat men van de een op de andere dag werd vrijgesteld van huurplicht. Maandelijks bedragen van €400,- tot €500,- bij bewoning werden gereduceerd tot €0,-, of omgezet naar een geringe 'bruikleenvergoeding.' Zoals eerder aangehaald worden door de gemeente alleen panden die in 'slechte staat' zijn in bruikleen gegeven. Bij deze afgegeven bruikleenovereenkomsten is echter geen sprake van een wezenlijke achteruitgang van de panden in vergelijking met voorgaande jaren. De verandering in kwalificatie komt geheel voor rekening van het verstrijken van de vijf jaar termijn onder de Leegstandswet. Het gemeentelijk handelen oogt hierbij niet overtuigend, en eerdere kwalificaties kunnen hierdoor dan ook in twijfel worden getrokken. Uiteraard wil men voorkomen dat weer leegstand optreedt zonder dat de herontwikkeling van de wijk is afgerond; men zou anders weer van voren af aan kunnen beginnen.

Gezien het feit dat de gemeente wel eigenaar is van de panden, maar technisch gezien geen verhuurder, maakt wel dat zij zichzelf in een spagaat plaatst. De bruikleenovereenkomst is voor beperkte duur, en het risico en onderhoud komen grotendeels bij de bruiklener te liggen, zelfs als deze het pand alleen voor bewoning mag gebruiken: *'Bruiklener vrijwaart eigenaar van alle aanspraken aangaande eventuele schade en/of letsel aan goederen en/of personen veroorzaakt door tekortkomingen aan het pand, schade door brand, wateroverlast, diefstal of ander onheil.'*

*'Eigenaar geeft het pand om niet in bruikleen. Eigenaar onderhoudt het pand niet. Indien onderhoud aan het pand noodzakelijk is kan eigenaar besluiten om de bruikleenovereenkomst te beëindigen dan wel (provisorisch) onderhoud uit te voeren om het pand (tijdelijk) in stand te houden. Bruiklener zal eigenaar vrijwaren ter zake van iedere schade die mocht ontstaan als gevolg van de gebrekkige onderhoudstoestand of ander gebrek aan het pand.'*²²

De bruiklener zal voorts *'het pand uitsluitend gebruiken als woonruimte.'* Een volledig tegengestelde voorwaarde aan de beoogde doelstelling van de wijk én initiële toewijzing. De door gemeente eerder in dezelfde bruikleenovereenkomst geformuleerde alinea bevestigt deze volledige tegenspraak: *'Bruiklener weet dat hij het pand in bruikleen heeft gekregen met het doel om de wijk Q4 een broedplaats te laten zijn voor startende culturele ondernemers in de brede zin van het woord en het imago van verloederde drugswijk rechtstreeks om te buigen naar een aantrekkelijke culturele woonwijk. Bruiklener zal zijn persoonlijke vaardigheden en talenten inzetten om het doel te verwezenlijken. Indien bruiklener naar bevindingen van eigenaar niet of niet voldoende voldoet aan het gestelde doel is eigenaar gerechtigd met onmiddellijke ingang de overeenkomst te beëindigen.'* Over een opzegtermijn wordt, buiten het herhaaldelijk gehanteerde *'met onmiddellijke ingang'*, verder niet gerept.

---

²² Bruikleenovereenkomst Ontwikkelbedrijf gemeente Venlo, 2011

Bevreemdend is waarom de gemeente in deze gevallen wel als bruiklener optreedt, en bij andere van haar panden niet; men is in elk geval niet onbekend met anti-kraak bureaus: *'Sinds hun terugkeer uit Duitsland eind 2010 wonen De Haan en Schmitz – voor zolang het duurt – in het voormalige stadskantoor aan de Kwietheuvel. De gemeente heeft het pand begin januari overgedragen aan vastgoedbeheerder Camelot die het als anti-kraakpand verhuurt. Grote ruimtes, lage huurprijs en in hartje Q4.'*²³

Hoewel het begrijpelijk en zelfs toe te juichen is dat de gemeente panden in gebruik wil geven om verdere verloedering tegen te gaan, is de manier waarop dit gebeurt hiermee in tegenspraak. Een uniforme aanpak zou niet alleen de problematiek stroomlijnen en voor meer duidelijkheid én rechtszekerheid zorgen bij de gebruikers, maar ook het verschil in aanpak – waar gebruikers van op de hoogte zijn – zou worden opgeheven en de onderlinge band juist versterken in plaats van verscherpen. De manier waarop de classificatie 'in slechte staat' wordt gehanteerd duidt op een niet integere wijze, waarbij men zich kan afvragen met welke intenties en motieven deze tot stand zijn gekomen.

Uit gesprekken met verschillende ondernemers is gebleken dat sinds 2010 eerder door de gemeente Venlo aangekochte panden weer te koop worden aangeboden, voornamelijk aan ondernemers die al langere tijd in de Bolwaterstraat en omgeving verblijven. Door de economische teruggang en inzakkende huizenmarkt zijn de gevraagde bedragen echter te hoog. Bij aankoop is ook als voorwaarde gesteld dat het aan te kopen pand voor een bepaald bedrag gerenoveerd dient te worden. Voor het merendeel van de creatieve en culturele ondernemers financieel gezien een onhaalbare kaart.

1.3 Horeca

Venlo aan Zee

Buiten de talloze kunstenaars en ondernemers die hun weg weten te vinden naar de wijk in het kader van Tijdelijk Vastgoedmanagement, zijn de initiatieven tot horeca op één hand te tellen. Horeca in de wijk ligt namelijk gevoelig wegens de drugsproblemen in het verleden:

*'Bij de laatste doelgroep moet in acht genomen worden dat voor Q4 een restrictief horecabeleid geldt, hetgeen inhoudt dat geen vergunning (o.g.v. de APV Venlo) wordt verleend voor nieuwe horeca (op locaties waar thans geen horeca is gevestigd) en dat horecapanden, die een jaar leeg staan of gesloten zijn niet meer in aanmerking komen voor de vestiging van vervangende horeca. Aspirant-horecaondernemers worden overigens onderworpen aan de zogenaamde Bibob-toets, zodat de ongewilde facilitering van criminele activiteiten wordt voorkomen. Verder moet voor de bovengenoemde functies rekening gehouden worden met het ter plaatse geldende bestemmingsplan.'*²⁴

---

²³ Q4 magazine 17, februari 2011

²⁴ Afsprakenkader Q4 tussen Woningstichting Venlo-Blerick en de gemeente Venlo inzake de herstructurering van Q4, 20-12-2004. Raadsinformatiebrief Venlo, 2004/156

Ondanks het restrictieve beleid wordt door de gemeente Venlo horeca toegestaan voor het tijdelijke stadsstrand dat in de zomer van 2006 haar eerste editie aan de Lage Loswal beleeft. Het stadsstrand is een initiatief van Koekoek B.V. aandeelhouders Tabbers en Backus (zie punt 2) en wordt geëxploiteerd door V.o.f. Venlo aan Zee. Het in de binnenstad gelegen café Take Five vermeldt de verschillen in omgang m.b.t. horeca in Q4 in een brief aan de gemeente naar aanleiding van een opgelegde sanctie; Take Five dient zijn ramen en deuren 's zomers om middernacht te sluiten, en in het weekeinde om 02.00 uur zijn terras te ontruimen ondanks een nachtvergunning:

'Of aan deze strandhoreca-onderneming dezelfde vergunningseisen werden gesteld en vergunningbedragen worden betaald als die voor de binnenstad gelden, wagen wij voorzichtig te betwijfelen. Wij zouden het bijzonder verwelkomen wanneer deze vlotte, flexibele en zéér meedenkende opstelling die de gemeente Venlo in en rondom Q4 aan de dag legt, ook zou gaan gelden voor de horeca-ondernemingen in de binnenstad. Want het zijn immers nog altijd deze ondernemers die – in weerwil van sommige weggeefprijzen in Q4 – gebukt gaan onder zwaardrukkende huurprijzen en dito vergunningen.'

*'De verhoudingen lijken scheef te groeien, de maten waarmee gemeten wordt lijken verschillend te zijn geworden. Wij zouden het bijzonder toejuichen wanneer eenzelfde positieve opstelling ook voor de binnenstad-horeca-ondernemers zou gaan gelden. Iets meer van dezelfde verfrissende inzichten en stimulerende initiatieven zoals die voor Q4 van kracht zijn, zou ook in de Venlose binnenstad zeer gewaardeerd worden.'*²⁵

Exploitant Van den Bergh van café Take Five wordt uitgenodigd voor een gesprek bij de gemeente waarin elk woord m.b.t. Q4 zorgvuldig wordt gewogen en verder geen toezeggingen worden gedaan. Zijn bezwaren krijgen verder geen vervolg.²⁶

Bureau Eerlijke Mededinging tekende, in opdracht van de Koninklijke Horeca Nederland-afdeling Venlo, in 2007 wel bezwaar aan tegen het afgeven van een horecavergunning aan het stadsstrand. Dit werd echter door de voorzieningenrechter te Roermond op 9 augustus 2007 verworpen. Op 16 augustus 2007 volgde een aanvullend bezwaarschrift waarbij de 35 m² vloeroppervlakte van de betreffende horecalokaliteit niet voldoende werd geacht en feitelijk niet voor publiek toegankelijk zou zijn; het handelde zich hierbij om een verlengde zeecontainer die werd gebruikt als uitgifteloket annex toiletten en opslag. De bestuursrechter oordeelde op 22 mei 2008 dat de gemeente Venlo t.o.v. het begrip 'horecalokaliteit' inderdaad ten onrechte een vergunning had verleend.²⁷

De vice-voorzitter van de afdeling Venlo legde de schuld van dit alles bij de gemeente: *'De KHN afdeling-Venlo is niet tegen een stadsstrand, "maar Venlo moet wel consequent zijn. De regeltjes moeten voor iedereen gelden."* Een direct gevolg had de uitspraak echter niet; de initiatiefnemers hadden al afgezien van hun plannen als gevolg van de onduidelijke status

---

²⁵ Brief Take Five exploitant Bert van den Bergh aan gemeente Venlo, 31-7-2006

²⁶ E-mail exploitant Take Five Bert van den Bergh aan Peter Janssen, 25-12-2010

²⁷ <http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=BD2275>

van hun vergunning.²⁸ In 2010 volgde nog een editie die echter halverwege werd afgebroken vanwege een hoge waterstand. Ook 2011 verviel door het niet tijdig vinden van een uitbater. Blijkbaar is de oorspronkelijke opzet door de initiators veranderd en wordt de uitvoering nu zakelijk uitbesteed.

Alla Casa

Op 27 oktober 2006 opent in een voormalig Chinees restaurant gelegen aan het Mgr. Nolensplein horecabedrijf Alla Casa zijn deuren; het pand stond sinds oktober 2002 leeg. Dat het pand vanwege de langdurige leegstand niet meer aangemerkt kan worden als horecavestiging en er in de wijk geen nieuwe mag worden toegestaan, verhindert niet het afgeven van een exploitatievergunning door de gemeente Venlo. Als gronden worden opgegeven *'dat er in het onderhavige geval echter sprake is van bijzondere omstandigheden, die afwijking van de beleidsregels rechtvaardigen; dat het horecabedrijf zal dienen als ontmoetingsplaats voor de in het gebied Q4 gevestigde kunstenaars en er voorts diverse sociale en culturele activiteiten worden gehouden; dat de uitoefening op die wijze naar verwachting een positieve bijdrage zal leveren aan de leefbaarheid van de wijk.'*²⁹

Met de toetreding van Alla Casa tot de wijk verschijnen er onmiddellijk kritische geluiden vanuit gevestigde gelegenheden in en uit de buurt. Tegen het afgeven van de exploitatievergunning wordt in december 2006 bij de gemeente een bezwaar ingediend door eetcafé Prins Hendrik, vanwege oneerlijke concurrentie.³⁰ Prins Hendrik is gelegen aan de overzijde van Alla Casa aan het Mgr. Nolensplein. De uitbater van Alla Casa betaalde volgens indiener B. Engels niet of nauwelijks huur. *'Engels vindt dat hier principieel iets mis is. Alla Casa in de wijk Q4 werd onlangs geopend. Culturele, jonge ondernemers kunnen in de wijk gedurende enkele jaren een pand huren tegen een huurprijs van vijf euro per vierkante meter. Engels zegt dat hij "enkele duizenden euro's per maand" aan huur kwijt is.'*³¹ Daarbij is de eigenaar van Alla Casa geen jonge culturele ondernemer. Hij is al decennia in de Venlose horeca actief, aldus Engels in zijn aan de gemeente Venlo gerichte brief. Enkele ondernemers uit de binnenstad steunen hem openlijk met sympathiebetuigingen: *'Er is hier duidelijk sprake van oneerlijke concurrentie.'*³²

GroenLinks wethouder Freij reageerde in een eerder krantenartikel op de geuite kritiek dat de gemeente bepaalde ondernemers voortrekt: *'Wij matsen niemand'* en *'Ze moeten zich aan alle regels en vergunningen houden.'*³³

---

²⁸ Artikel De Limburger: Stadsstrand decor van regeltjesstrijd, 27-5-2008

²⁹ Verlening exploitatievergunning gemeente Venlo aan exploitant B. Ebben, 31-10-2006

³⁰ Brief uitbater Prins Hendrik H.C.J. Engels aan gemeente Venlo, 12-12-2006

³¹ Artikel De Limburger: Stop oneerlijke concurrentie restaurant in Q4, 16-12-2006

³² Ondersteuningsverklaring Prins Hendrik, januari 2007

³³ Artikel De Limburger: Venlo matst niemand in cultuurwijk, 23-11-2006

In januari 2007 wordt op het gemeentekantoor een hoorzitting gehouden waarbij uitbater Engels van Prins Hendrik nogmaals zijn bezwaren kenbaar maakt. De gemeente stelt daar o.a. tegenover dat Alla Casa als horecabedrijf een *'bijzonder karakter heeft en hierin specifieke activiteiten plaatsvinden, die nauw aansluiten bij de herontwikkeling en beoogde opzet van de wijk.'* Verder merkt de betreffende ambtenaar op dat *'de exploitatievergunning een tijdelijk karakter heeft en de vergunning vervalt, zodra er geen gebruik meer van wordt gemaakt. Daarnaast is het pand gehuurd voor een periode van drie jaar.'* Hij vervolgt met het argument dat *'een aanvraag om exploitatievergunning enkel wordt getoetst aan aspecten als openbare orde, veiligheid en leefbaarheid. Hij geeft aan dat concurrentie, huurprijs van het pand e.d. geen toetsingscriteria zijn.'*³⁴

Engels ontvangt in maart 2007 formeel antwoord van de burgemeester. Deze besluit zijn bezwaren ongegrond te verklaren en herhaalt dat met vermeende oneerlijke concurrentie geen rekening wordt gehouden bij het verlenen van een exploitatievergunning.³⁵ Engels laat het er niet bij zitten en besluit beroep aan te tekenen bij de rechtbank in Roermond. Ook daar mogen zijn bezwaren niet baten; de bestuursrechter doet uitspraak op 22 augustus 2007: *"De rechtbank stelt vast dat tegen deze aan de verlening van de exploitatie ten grondslag gelegde overwegingen en motivering door eiser als zodanig in zijn beroepschrift geen gronden zijn aangevoerd. De reden voor eiser om zich te verzetten tegen de verleende exploitatievergunning is gelegen in de -naar zijn stelling- door de gemeente (als verhuurder) met de exploitant overeengekomen te lage huur, waardoor sprake zou zijn van oneerlijke concurrentie. De rechtbank verwijst in dit verband nog naar de ter zitting overgelegde pleitnota, waarin eiser ter verbetering van de tekst van het verslag van de hoorzitting uitdrukkelijk heeft aangegeven: "dat hij geen bezwaar heeft tegen exploitatie van een horecabedrijf op die locatie, mits het pand publiekelijk wordt aangeboden en mits dat marktconform gebeurt."*

De rechtbank is met verweerder van oordeel dat deze belangen, gelet op het wettelijk kader waaraan bij de vergunningverlening getoetst dient te worden, en de belangen die deze wettelijke bepalingen beogen te beschermen, niet betrokken kunnen worden en de wettelijke regeling voor een weging van die (concurrentie)belangen geen ruimte laat."

De in de pleitnota aangehaalde bezwaren van Engels worden door de rechtbank als volgt van repliek gediend: *"Voor zover beoogd zou zijn te betogen dat verweerder met deze verlening heeft gehandeld in strijd met het gelijkheidsbeginsel, overweegt de rechtbank dat zulks eigen is aan het maken van een uitzondering. Daarenboven is er voor wat betreft eiser geen sprake van gelijke gevallen, reeds omdat eiser geen exploitatievergunning voor een bedrijf in het Q4-gebied heeft aangevraagd, die hem is geweigerd."*³⁶ In tegenstelling tot het advies dat aan Engels wordt gegeven gaat hij niet in hoger beroep.³⁷

---

³⁴ Proces-verbaal gemeente Venlo, commissie Algemene Wet Bestuursrecht, 29-1-2007

³⁵ Brief gemeente Venlo aan uitbater Prins Hendrik H.C.J. Engels, 13-3-2007

³⁶ <http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=BB2724>

³⁷ Gesprek adviseur Hay Haanen, 26-11-2011

TryThai

Begin 2007 volgt er bij het Projectbureau een verdere aanvraag voor vestiging van horeca onder de naam TryThai. Het is de eerste onderneming van de initiatiefnemers. Na een intakegesprek en indiening van een bedrijfsconcept, wordt deze door het Projectbureau aan de Toetsingscommissie voorgelegd. De aanvraag wordt echter kort daarna door het Projectbureau afgewezen, zonder duidelijke opgaaf van redenen. Per e-mail laat een medewerker van het projectbureau aan de ondernemers wel weten dat *'Vanuit het Projectbureau is er besloten om geen horeca meer te laten landen in Q4. Dit gezien de vele haken en ogen die de vestiging van horeca met zich meebrengt.'*³⁸ De officiële brief die hierop volgt vermeldt deze reden, noch enig andere, echter niet.³⁹

Daar de gemeente Venlo al een uitzondering maakt op haar A.P.V. door Alla Casa een exploitatievergunning te verlenen, en een verdere aanvraag door TryThai af te wijzen op onduidelijke redenen, wordt de schijn gewekt dat hier het gelijkheidsbeginsel wordt geschonden. Een uitzondering maken schept namelijk een precedent, zoals de uitbater van Prins Hendrik in zijn klacht formuleerde. Aan de andere kant is juist het niet toekennen van een verdere aanvraag en latere exploitatievergunning te bezien als een manier om Alla Casa in de wijk een monopoliepositie te laten verwerven. Alla Casa is de enige permanente horeca-onderneming waar in al die jaren een uitzondering voor is gemaakt. Een tweede is nooit toegelaten.

TryThai draait na een opstartperiode sinds medio 2007 succesvol op een locatie in de binnenstad, buiten Q4. Alla Casa heeft anno 2012 haar deuren nog steeds geopend. De huur bedraagt €965,- per maand, inclusief bewoning van de bovengelegen etages.⁴⁰ Dit komt grofweg neer op een kwart van de marktconforme prijs zoals bij Prins Hendrik, alleen wat betreft het horecagedeelte. Gegevens over een groeihuur over de afgelopen vijf jaar zijn niet verstrekt en kunnen derhalve niet worden getoetst.

1.4 Conclusie

Zoals uit de geleverde gegevens blijkt zijn er grote verschillen in huur en/of bruikleen, waarbij niet altijd duidelijk is waarop deze beslissingen zijn gebaseerd. Het meest duidelijke voorbeeld zijn enkele panden in de Valuasstraat, waarvan het merendeel als werkruimte in gebruik is. Twee zo goed als identieke panden worden echter door de gemeente zeer verschillend beoordeeld. Handelt het bij huisnummer 34 om een huurvrije bruikleen in verband met de slechte staat van het pand, maar mag er wel bewoning in plaatsvinden, huisnummer 28 wordt goed genoeg bevonden om voor een maandelijks bedrag van €464,- te worden verhuurd. De ongerijmdheden bij deze kwalificaties zijn talrijk. Zeker gezien het feit dat ex-bewoner en huidig gebruiker van nummer 34 Koekoek directeur Tabbers blijkt te zijn,

---

³⁸ E-mail Projectbureau Q4 medewerker Stella Janssen aan Sjan Seelen van TryThai, 5-2-2007

³⁹ Gesprek TryThai eigenaren Micha Horowitz en Sjan Seelen, 10-11-2011

⁴⁰ Lijst Verhuurde commerciële ruimtes Q4, gemeente Venlo, januari 2011

wiens bedrijven ook daar staan ingeschreven. Een open vraag blijft of er vanuit het gemeentelijk toewijzings- en huurbeleid ondernemers jarenlang zijn bevoorrecht. Een diepgaander onderzoek naar deze gang van zaken is dan ook dringend gewenst.

Horeca in Q4 is een apart verhaal. Dat over een periode van ruim vijf jaar maar een enkele permanente horecavestiging werd toegelaten, buiten het seizoensgebonden stadsstrand, spreekt boekdelen over de hoge drempels die door de gemeente zijn opgeworpen. Het is echter frappant dat Alla Casa wel een toewijzing én een exploitatievergunning heeft weten te bemachtigen, en de aanvraag van TryThai zelfs nooit zover is gekomen. De afwijzing is dan ook uiterst opmerkelijk te noemen. Kennelijk voorzag de gemeente verdere bezwaren en probeerde men deze hiermee te voorkomen. Zij schiep echter met het toelaten van Alla Casa een precedent waar zij verder in had moeten meegaan. Uitbater Engels van Prins Hendrik zou bij de bestuursrechter hoogstwaarschijnlijk een grotere kans van slagen hebben gehad als zijn bezwaren niet op het verlenen van de exploitatievergunning zouden zijn gericht, maar op de niet-openbare toewijzing van het pand en de daarmee gepaard gaande oneerlijke concurrentie in de wijk. De door de rechtbank geformuleerde repliek op het argument dat de gemeente in strijd zou hebben gehandeld met het gelijkheidsbeginsel, is creatief gevonden maar is in feite een doodoener, omdat deze de gevestigde horeca in de wijk niet beschermt tegen oneerlijke concurrentie.

Het stadsstrand, opgezet onder de V.o.f. Venlo aan Zee, is verder niet onderzocht. Aanvullende informatie m.b.t. de talloze ondernemingen zoals Venlo aan Zee zou wel de benutte structuur en het totaalbudget van deze activiteiten kunnen verduidelijken. De initiators zijn namelijk telkens min of meer dezelfde; gelieerd aan Koekoek B.V. en/of het Qreamteam (zie punt 2). De gemeente Venlo heeft in elk geval haar medewerking verleend bij het faciliteren van het strand en kosten voor haar rekening genomen.

2 Projectplan Koekoek B.V.

In opdracht van het Projectbureau Q4 schreven Joost Backus (NotTheFly B.V., mobile entertainment), Marcel Tabbers (Haringwurst B.V., advies en organisatie culturele projecten) en Dick Evers (DEDT B.V., design) in februari/maart 2006 het projectplan 'Q4, kloppend hart van de creatieve industrie.' In dit plan zijn alle aspecten opgenomen, van financiering tot zakelijke eindresultaten, om voor drie opeenvolgende jaren de creatieve industrie in de wijk Q4 en daarbuiten te stimuleren en te promoten. Veel ideeën in het Projectplan werden echter al een half jaar eerder in oktober 2005 gepresenteerd in 'Creatieve Industrie', geschreven door Backus en Tabbers alleen.⁴¹ De scheiding tussen kunstenaars en creatieve en culturele ondernemers is daar echter veel minder strikt dan in het onder Koekoek B.V. voorgelegde Projectplan.

Vanaf het plan Backus/Tabbers heeft vervolgens een reeks gesprekken en bijeenkomsten plaatsgevonden tussen 'provinciale stakeholders van het project Q4 en creatieve industrie', zoals het Projectplan vermeldt. Op 26 januari 2006, bijvoorbeeld, vond er in Venlo een Denktank Creatieve Industrie plaats waarvoor voornamelijk gemeentelijke en provinciale ambtenaren, een vertegenwoordiger van de Kamer van Koophandel inclusief, waren uitgenodigd. Het plan Backus/Tabbers werd daar, nu aangevuld met Evers, aan de genodigden gepresenteerd.⁴² Door de tevens aanwezige Verstegen van Werkstation Exota, werd als reactie op deze presentatie een discussiestuk geproduceerd genaamd 'Creatieve Stad'. Na verzending aan alle aanwezigen werd door niemand daarop gereageerd.⁴³

In het uiteindelijk in maart 2006 ingediende Projectplan stelt Koekoek B.V., buiten de financiering en zakelijke eindresultaten, tevens enkele voorwaarden aan de opdracht- (gemeente Venlo) en subsidiegever (provincie Limburg), mochten deze akkoord gaan:

- *'Afbakening: Het project beperkt zich tot personen of bedrijven die actief zijn of willen worden in de creatieve industrie.'*
- *'Randvoorwaarden: het projectteam krijgt een officiële status van de Gemeente Venlo en de Provincie Limburg als erkend gremium voor de ontwikkeling van creatieve industrie in Venlo en omgeving.'*

Verantwoordelijk wethouder van cultuur was destijds Jo van der Velden (CDA). Deze gaf in een gesprek⁴⁴ aan niet meer precies te weten welke bestuurder dit Projectplan goedkeurde. Op 7 maart 2006 werden namelijk in Venlo gemeenteraadsverkiezingen gehouden, hetgeen twee maanden later resulteerde in een nieuw college met Peter Freij (GroenLinks) als nieuwe wethouder van cultuur. Evenals Van der Velden wist Freij ook niet meer exact wie destijds akkoord ging.⁴⁵ Beiden konden zich echter wel goed herinneren dat bij het zien van

---

⁴¹ Creatieve Industrie, NotTheFly B.V., 12-10-2005

⁴² Uitnodiging Denktank Creatieve Industrie, projectleider Q4 Hélène Schlooz, 20-1-2006

⁴³ Discussiestuk Creatieve Stad, Tienieke verstegen, 21-2-2006

⁴⁴ Gesprek Peter Janssen met Jo van der Velden, 12-5-2011

⁴⁵ Gesprek Peter Janssen met Peter Freij, 31-5-2011

het Projectplan al grote twijfels rezen omtrent de daarin gestelde targets. Beiden vonden deze onrealistisch en te hoog gegrepen. In een latere e-mail gaf Van der Velden nog aan dat tijdens zijn wethouderschap *'...ik als toenmalig wethouder cultuur (tot de verkiezingen van maart 2006) op géén enkele wijze, direct of indirect, heb gesproken met Koekoek. Ik durf zelfs te stellen dat - ook ambtelijk - hierover in mijn periode nooit is gesproken.'*⁴⁶

Diverse bronnen melden echter het tegendeel: *'Donderdag 30 maart j.l. gaf Jo van der Velden het starschot voor de ontwikkeling van de creatieve industrie in en vanuit de Venlose wijk Q4. De Venlose ondernemers Joost Backus, Dick Evers en Marcel Tabbers hebben een projectplan ontwikkeld, dat deze bedrijfstak vanuit Q4 moet aanjagen. De gemeente heeft bij monde van Van Der Velden toegezegd de helft van de projectkosten voor het eerste jaar voor haar rekening te nemen en gaat voor de andere helft in gesprek met de provincie Limburg.'*⁴⁷

Nog geen twee weken na de mondelinge toezegging van Van der Velden werd op 11 april 2006 door het college van B&W aan Koekoek B.V. de opdracht toegekend, zonder wijziging in het Projectplan.⁴⁸ De opdracht werd verleend voor één jaar met de intentie deze met twee jaren te verlengen, mits de financiering het toeliet. De startdatum werd bepaald op 1 mei 2006. Als voorwaarde werd door de gemeente Venlo gesteld dat Koekoek B.V. elk kwartaal rapportage zou uitbrengen aan projectdirecteur Q4, Paul de Gouw. De tweede kwartaalrapportage zou worden gebruikt om tot een 'midterm review' te komen, die aanleiding zou kunnen zijn om, na overleg met Koekoek B.V., de opdracht aan te passen.

De beslissing tot toekenning van deze opdracht is echter nooit openbaar behandeld; deze bleef binnen het college van B&W en is zelfs niet terug te vinden in de notulen van de desbetreffende vergadering. Onder 'Bespreekpunten wethouder J. van der Velden' wordt Q4 onder Volgnummer 2 wel behandeld, echter zonder het noemen van Koekoek B.V.. De enige indicatie daarnaar is vermeld onder punt 2 en 3, waarin projectdirecteur Q4, Paul de Gouw, opdracht wordt gegeven *'om tezamen met instellingen te komen met een concreet voorstel. In dat voorstel zowel mogelijkheden van definitieve als van tijdelijke huisvesting te betrekken.'* Het besluit dat daarop volgt is *'conform advies.'*⁴⁹

Het college van B&W bestond indertijd uit: Burgemeester H. Bruls (CDA), en de wethouders J. van der Velden (CDA), P. Janssen (VVD), P. Freij (GroenLinks) en H. Janssen (PvdA). Zoals eerder aangegeven diende vanwege de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2006, begin mei zich een nieuw college aan, ditmaal met de volgende samenstelling: Burgemeester H. Bruls (CDA), en de wethouders P. Freij (GroenLinks), J. Lamers (GroenLinks), T. Beurskens (VVD), M. Verheijen (VVD), H. Janssen (PvdA) en R. Testroote (PvdA).

De brief waarin het college van B&W het contract aan Koekoek B.V. officieel toekent, is echter gedateerd 23 juni 2006 en werd op 27 juni verzonden. Koekoek B.V. werd ook pas

---

⁴⁶ E-mail Jo van der Velden aan Peter Janssen, 6-12-2011

⁴⁷ Q4 magazine 2, maart 2006

⁴⁸ Brief B&W Venlo aan Koekoek B.V./Marcel Tabbers, 23-6-2006

⁴⁹ Notulen collegevergadering B&W Venlo, 11-4-2006

ruim drie maanden na het collegebesluit van 11 april 2006, op 21 juli 2006 opgericht en op 24 juli ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. De inschrijvingspapieren tonen verder aan dat de *'oorspronkelijke startdatum van dit bedrijf'* op 11 mei 2006 ligt, tien dagen later dan de ingangsdatum van het Projectplan. De toekenning van het college viel ten deel aan een - nog - niet bestaand bedrijf.

In dezelfde brief van het college van B&W wordt zelfs gesproken over een *'door ons reeds verstrekte opdracht van 27 april 2006.'* Projectdirecteur van Q4, Paul de Gouw, deelde Koekoek B.V. in een aparte brief, verzonden op 2 mei 2006, al mee dat het college van B&W met het Projectplan had ingestemd. De financiële middelen zouden echter pas beschikbaar worden gesteld nadat duidelijkheid zou zijn verkregen over de provinciale bijdrage: *'Het overleg met de provincie loopt en wij verwachten dat dit binnenkort positief zal worden afgerond. Wij zijn daarom bereid om, vooruitlopend op de volledige financiering van het plan en het afsluiten van een definitieve overeenkomst, u in de gelegenheid te stellen met de uitvoering van het plan te beginnen. De door u te maken kosten zullen tot een maximum-bedrag van €10.000,- door ons worden vergoed.'*⁵⁰

Bij deze contractgunning aan Koekoek B.V. is op geen enkele manier sprake geweest van een openbare aanbesteding. Dit wordt bevestigd door projectleider Q4 Stella Janssen, beleidsadviseur Cultuur & Toerisme Bernard Ellenbroek en gemeentelijk jurist Marcel Schuurman: *'De opdracht aan Koekoek is destijds niet openbaar aanbesteed, omdat in overleg met de provincie is gekozen om het plan van drie ter plekke gevestigde creatieve ondernemers als uitgangspunt voor het actieprogramma creatieve industrie te nemen. De opdracht is verleend in afstemming met provincie Limburg als subsidiënt voor het project.'*⁵¹ Ook Koekoek B.V. bevestigt dat er geen andere bedrijven voor deze opdracht door de gemeente zijn benaderd.⁵²

De provincie reageerde op deze informatie door te bevestigen dat er voorafgaande aan de subsidieaanvraag én verlening inderdaad diverse overleggen hebben plaatsgevonden over o.a. de inhoud van het Projectplan. De provincie kan de gemeentelijke uitspraak dat de verlening van de opdracht is gebeurd in afstemming met de provincie echter niet *'herleiden.'* Men laat verder weten dat *'Alle relevante feiten zullen worden meegenomen bij de vaststelling van de subsidiebeschikking.'*⁵³ Deze heeft echter tot op heden niet plaatsgevonden (zie punt 3).

---

⁵⁰ Brief projectdirecteur Q4, Paul de Gouw aan Koekoek B.V., verzonden 2-5-2006

⁵¹ E-mail gemeentelijk jurist Marcel Schuurman, beleidsadviseur Cultuur & Toerisme Bernard Ellenbroek en projectleider Q4 Stella Janssen aan Peter Janssen, 22-11-2011

⁵² Gesprek Peter Janssen met Marcel Tabbers en Joost Backus, 23-11-2011

⁵³ E-mail provincie Limburg afdeling Vergunningen en Subsidies, Lilian Hilkens aan Peter Janssen, 19-12-2011

2.1 Terugblik op Q4

Koekoek B.V. erkent in de inleiding van haar Projectplan van februari/maart 2006 dat het succes van Q4 in de periode 2004-2006, *'in het bijzonder toe te schrijven is aan Tieneke Verstegen met haar Werkstation Exota.'* En: *'Vele jonge kunstenaars hebben mede dankzij haar inzet inmiddels in Q4 een thuis gevonden voor hun creativiteit.'*

Zoals Koekoek B.V. meldt in haar rapportage 'Na één jaar', bevinden zich onder deze jonge kunstenaars ook creatieve ondernemers die volgens de gehanteerde definitie van Koekoek B.V. behoren tot de creatieve industrie, ruim voor Koekoek B.V. werd opgericht en zich in Q4 vestigde. Koekoek B.V. vermeldt in deze rapportage verder een lijst van tien bedrijven die volgens haar deel uitmaken van haar 'Creatieve Cluster'. Echter: *'De eerste twee bedrijven zijn door Koekoek B.V. naar Q4 gehaald, de andere waren al in Q4 gevestigd, of zijn via het projectbureau in Q4 terecht gekomen.'* Zelfs het Dick Evers Design Team, eigendom van één van de Koekoek aandeelhouders, heeft een plaats gevonden in Q4 buiten Koekoek B.V. om.

De conclusie die hieraan mag worden verbonden is dat de initiële opzet van Werkstation Exota in samenwerking met het Projectbureau succesvol was, en men buiten kunstenaars en culturele ondernemers óók creatieve ondernemers binnen haalde zonder het bestaan en functioneren van Koekoek B.V.. De vraag rijst dan waarom vanuit de gemeente voor een nieuwe koers is gekozen als het voorgaande concept zich al had bewezen, zelfs zonder de inzet van grootschalige contracten en subsidies.

2.2 Subsidiescan

Het in Venlo gevestigde bureau TRIAS B.V. voerde in 2006 een subsidiescan uit voor Koekoek B.V..⁵⁴ TRIAS B.V. is een commercieel bureau dat in opdracht van ondernemers onderzoekt in hoeverre subsidies alsmede fiscale stimulansen te verkrijgen zijn. Dit gebeurt op een *cure = pay* basis; bij het succesvol afsluiten van een aanvraag volgt een percentuele vergoeding aan TRIAS B.V.. Ook voor de gemeente Venlo was en is TRIAS B.V. werkzaam.

Saillant detail hierbij is dat één van de directeurs van TRIAS B.V. destijds ook de levenspartner van cultuurwethouder Freij was. Tijdens het gesprek met zijn voorganger Van der Velden kwam deze link ter sprake. Deze meldde dat dit feit meerdere keren op bestuurlijk niveau is aangekaart, en dat Freij daarbij mogelijke belangenverstremgeling werd verweten. Na intern beraad heeft men dit punt echter laten varen. Aanwijzingen dat inderdaad sprake zou zijn geweest van belangenverstremgeling zijn niet gevonden. Freij ontkende de aantijgingen dan ook ten stelligste in het enkele weken later gevoerde gesprek.

---

⁵⁴ Rapportage Koekoek B.V., juli-augustus-september 2006

2.3 Salariëring

De jaarlijkse vergoeding voor geleverde werkzaamheden, opgesteld door Koekoek B.V. en zonder wijzigingen geaccordeerd door B&W, betrof maximaal €224.030,- exclusief BTW, met een salarisbegroting van €157.680,- (dit laatste bedrag zijnde 70% van het budget). Bij een door Koekoek B.V. aangegeven part-time functie van 20-25 uur per week komt dit neer op een gemiddeld maandsalaris van €4.380,- per persoon, voor de duur van drie jaar.⁵⁵

Hoewel Koekoek B.V. al een jaar gepositioneerd was in de wijk Q4 was er over de inhoudelijke details van het contract publiekelijk weinig bekend, ook bij andere in Q4 gevestigde ondernemers. Kort voordat dit wel gebeurde besloot B&W tijdens de collegevergadering van 29 mei 2007 niet alleen het contract met Koekoek B.V. voort te zetten voor de jaren 2007 en 2008, maar tevens de creatieve industrie verder te versterken: *'Samen met de Provincie Limburg en Kamer van Koophandel inzetten op deelname van het LIOF t.b.v. starters-financiering'* en *'Instemmen met het onderzoeken van mogelijkheden om in Q4 bouwblokken aan te wijzen waarin de definitieve vestiging van creatieve (industrie) mogelijk gemaakt wordt, waarbij tevens de gevolgen voor de grondexploitatie in beeld worden gebracht.'*⁵⁶ Dit laatste punt duidt op het een jaar later door Koekoek B.V. ingebracht plan voor een Bedrijfsverzamelgebouw.

2.4 Huurkosten

Koekoek B.V. neemt per januari 2007 zijn intrek in het voormalige pand van Werkstation Exota. De huurkosten aan de Bolwaterstraat 23 bedroegen in 2007 en 2008 €280,- per maand.⁵⁷ De gemeentelijke lijst van 'Verhuurde commerciële ruimtes Q4', gedateerd januari 2011, toont nog steeds hetzelfde bedrag. Gezien de inkomsten van Koekoek B.V. is er sinds de vestiging per 9 januari 2007 dan ook geen sprake geweest van een 'groeihuur.' De vraag is of er al die tijd überhaupt wel een onafhankelijke inkomens- en omzettoetsing door deskundige medewerkers van de Kamer van Koophandel heeft plaatsgevonden.⁵⁸ Zoals onder punt 1 al vermeld heeft Koekoek directeur Tabbers sinds 1 mei 2006 (ingangsdatum Projectplan Koekoek) een pand in de Valuasstraat 34 in bruikleen gekregen van de gemeente Venlo *'in verband met slechte staat.'* De facto komt dit neer op een huurtarief van €0,- of een geringe bruikleenvergoeding. Door het in bruikleen te geven valt het pand volgens de gemeente Venlo niet onder de Leegstandswet.

---

⁵⁵ Projectplan Koekoek B.V., februari/maart 2006 en Urenverantwoordingen

⁵⁶ Notulen collegevergadering B&W Venlo, 29-5-2007

⁵⁷ Projectadministratie Koekoek B.V., 2007-2008

⁵⁸ Q4 magazine 1, december 2005

2.5 Tweespalt

De financiële inhoud van het Projectplan werd pas ruim een jaar later publiekelijk bekend na het deponeren van de eerste jaarcijfers bij de Kamer van Koophandel; de nodige kritiek van betrokken kunstenaars en culturele ondernemers bleef niet uit. Een felle correspondentie met bestuurders en een aantal kritische krantenartikelen waren het gevolg, waarin voornamelijk de salariëring van Koekoek B.V. het moest ontgelden. Er zou sprake zijn van een onbehoorlijke bevoorrechtiging van Koekoek B.V. door het gemeentebestuur, wat uiteindelijk leidde tot tweespalt in de wijk. Deze sluimerde al sinds Koekoek B.V. zijn intrek had genomen; de non-transparantie van het contract en de door Koekoek B.V. gehanteerde werkwijze hadden de nodige vraagtekens opgeroepen.

Koekoek B.V. meldt daarover aan de gemeente het volgende:

*'Inmiddels was er op een Q4 forum en Kloeken.nl een discussie op gang gekomen rondom Koekoek en de ontwikkeling van de creatieve industrie. Deze **negatieve discussie** kreeg een podium bij het initiatief Soep met Ballen / Kantine Q4 en mondde uit in een groot artikel in De Limburger waarin Tienke Verstegen Koekoek de schuld van tweespalt in de wijk toeschreef. Als nawee mailde Mieke Smits, kunstenaar uit Tegelen met relaties in Q4, een sarcastische analyse van ons jaarverslag aan B&W, de gemeenteraad en betrokken ambtenaren.*

*Deze ongelukkige perikelen hebben ons project, onze naam, maar bovenal het imago van Q4 geen goed gedaan. Het heeft ons veel tijd en energie gekost om deze kritiek te doorstaan, die veelal laag bij de grond en persoonlijk was.'*⁵⁹

Onder het kopje 'Q4-onderling' vervolgt Koekoek B.V. haar commentaar op deze ontwikkelingen in een latere rapportage: *'De **negatieve discussie** rondom Koekoek is de afgelopen maanden gelukkig enigszins bekoeld. Af en toe zijn er nog oprispingen, dus zeker iets om in de gaten te houden. Koekoek is daarbij van mening dat de gemeente harder zou moeten optreden; het vormt een smet op ons bedrijf en persoon en komt bovendien het project en het imago van Q4 niet ten goede.'*⁶⁰

Hoe de gemeente met deze kritiek is omgesprongen en of deze inderdaad 'harder' is opgetreden is moeilijk na te gaan. De redenering van Koekoek B.V. in deze is natuurlijk in zichzelf al absurd; een met publieke middelen gefinancierde B.V. die van mening is dat hij zich aan kritiek en publieke verantwoording kan onttrekken.

De tweespalt in de beoogde cultuurwijk komt ter sprake in de raadsvergadering van 27 juni 2007. Coalitiepartner PvdA stelt bij monde van gemeenteraadslid Mw. Van de Wiel-Tax vragen over het contract van de gemeente met Koekoek B.V.. Cultuurwethouder Freij antwoordt hierop het volgende:

---

⁵⁹ Rapportage Koekoek B.V., januari-juni 2007

⁶⁰ Rapportage Koekoek B.V., juli-december 2007

*'De vraag is of de raad geïnformeerd is over de plannen in Q4 rond culturele bedrijvigheid. Het antwoord is ja en nee. Ja in de zin van het afsprakenkader dat de raad ter informatie is toegezonden. Nee, niet specifiek over het plan Koekoek en ook niet via een raadsinformatiebrief. Als u daar behoefte aan hebt, zal ik u het projectplan toezenden. Dat is voor ons het kader van de toewijzing van de subsidie. Dat is 850.000 euro in het totaal over drie jaar. 50% is voor rekening van de provincie en 50% is voor rekening van de gemeente. Het laatste wordt gedekt uit het budget voor Q4. Het bedrag is inmiddels toegewezen. Er is geen publiek privaatsprestatiecontract. Er heeft een subsidietoewijzing plaatsgevonden op grond van het projectplan dat de doelen concreet formuleert. Het project wordt op die doelen afgerekend. Koekoek levert ieder jaar een evaluatie. De schriftelijke evaluatie is in mei in het college geweest. Dit was aanleiding om voor het tweede jaar akkoord te gaan. Als u er prijs op stelt, kan ik de evaluatie toezenden. Verder is er kwartaalrapportage, regelmatig overleg met de projectdirecteur en heb ik eens per vier maanden overleg met Koekoek over de voortgang.'*⁶¹

Freij meldde overigens in het met hem gevoerde gesprek dat op zijn verzoek geen notulen werden gemaakt van deze viermaandelijke overleggen. Wat bij deze dan ook is besproken en/of besloten, is derhalve onbekend. Ondanks de sussende woorden van Freij in de gemeenteraad leidde de tweespalt tussen culturele en creatieve ondernemers wel tot de oprichting van de Vereniging Q4, die als uitgangspunt heeft de belangen te behartigen van *'alle bewoners, kunstenaars, 'broedplaatsen' en niet-culturele, bonafide ondernemers in de Venlose binnenstadswijk. De komst van de vereniging is een direct gevolg van de tweespalt in de wijk, die vorig jaar aan het licht kwam. Met name de culturele 'broedplaatsen' voelden zich in de steek gelaten. Cultuurwethouder Peter Frey en mede-directeur Marcel Tabbers van de Koekoek BV juichen de komst van de vereniging toe.'*⁶²

De belangen van veel betrokkenen bleken dus voorheen maar gedeeltelijk of niet goed behartigd te worden. De oprichting van de Vereniging was geen blijk van vertrouwen in het gevoerde beleid. Het Projectbureau zou dit juist in gelijke mate voor allen moeten doen. Het frappante vervolg was dat Koekoek B.V. ook lid werd van de Vereniging: *'De oprichting van de Q4-vereniging is gelukkig in een stroomversnelling geraakt en begin 2008 een feit. Vanzelfsprekend is Koekoek lid geworden.'*⁶³

In de commissievergadering woonomgeving (WO) van 13 mei 2009 kwam Koekoek B.V. wederom ter sprake, nu bij monde van PvdA gemeenteraadslid Wouter Schenk. Het college van B&W werd vertegenwoordigd door de wethouders Beurskens en Freij. Schenk memooreerde aan de raadsvergadering van 27 juni 2007 waar de PvdA-fractie al vragen over Koekoek B.V. had gesteld: *"Een van de dragers van de cultuur is project Koekoek wat volgens de planning zou moeten lopen tot 1 april 2009. We zijn heel benieuwd hoe dat loopt en hoe het gelopen is? We vragen dit niet de eerste keer, ook in juni 2007 hebben we in de Raad*

---

⁶¹ Notulen Raadsvergadering Venlo, 27-6-2007

⁶² Artikel De Limburger: Frank Lambriks is benoemd tot voorzitter van de Vereniging Q4 in Venlo, 20-2-2008

⁶³ Rapportage Koekoek B.V., juli-december 2007

daar vragen over gesteld en daar refereer ik nog maar een keer aan. Waar het de fractie om gaat is hoe dit project wordt geëvalueerd? Hoe de Raad hierover wordt geïnformeerd? We zien ook enige relatie met het budget wat de Provincie op de plank heeft liggen voor de cultuurontwikkeling in Q4 en Koekoek want toen, op 21 juni 2007 heeft de wethouder de Raad uitgelegd dat een belangrijk deel van de €2,5 miljoen bestemd was voor het project Koekoek en dat de financiering toen rond was. Hier zouden we wat meer helderheid over willen krijgen.” Freij reageerde niet op de vragen en deze verdwenen dan ook tijdens de vergadering naar de achtergrond. Het besluit dat volgde was om het agendapunt Q4, waarin Koekoek B.V. werd genoemd, niet in de Raad te laten komen.

2.6 Targets Projectplan

In het Projectplan van Koekoek B.V. worden buiten Netwerken (seminars, beursbezoeken buitenland) en Marketing (publicaties), enkele concrete zakelijke targets gesteld over de aangegane contractperiode van drie jaar. Aan het eind van de rit zouden door Koekoek B.V. gerealiseerd zijn:

- De opstart van 24 bedrijven (8 per jaar)
- De vestiging van 10 bedrijven uit de Creatieve Industrie in de wijk Q4
- Deze bedrijven zijn goed voor een gezamenlijke jaarlijkse omzet van €4 miljoen euro, waarvan €1 miljoen gerealiseerd in Duitsland
- De realisering van 40 fte's directe werkgelegenheid

Ook komt de verdere financiering van de B.V. ter sprake. Met betrekking tot dit punt rept men over een bedrag van €500.000,-, te gebruiken als microkredietverstrekking voor startende ondernemers.

De in Duitsland te realiseren €1 miljoen als outputresultaat is opvallend. Koekoek B.V. beweert dat de link met Duitsland één van de belangrijkste pijlers is van zijn Projectplan, maar geeft ook toe daar zelf weinig contacten te hebben. Als vertegenwoordiger van Koekoek B.V. in Duitsland wordt daarom het bedrijf Com-B-Nations van oud-Venloos wethouder van o.a. economie en cultuur Wiel Aerts (VVD) aangesteld. *‘Wiel Aerts heeft in NRW een uitgebreid netwerk en is tevens voorzitter van de Business Club Maas-Rhein. Hij zal zich voornamelijk bezig houden met het binnenhalen van opdrachten en het verwerven van publiciteit.’*⁶⁴

Algemeen directeur Tabbers wordt begin maart 2009 tot ‘Venlonaar van het Jaar’ gekozen, door een stichting met dezelfde naam. Dit *‘vanwege zijn tomeloze inzet om door middel van, meest culturele, projecten Venlo op de kaart te zetten. Hij is betrokken bij de ontwikkeling van Q4, een voorbeeldproject voor vele steden en regio's in Nederland en daarbuiten en hij geeft regelmatig lezingen en presentaties over dit onderwerp.’*⁶⁵ Eerder genoemde Koekoek

---

⁶⁴ Rapportage Koekoek B.V., juli/augustus/september 2006

⁶⁵ www.venlonaervanutjaor.nl

vertegenwoordiger voor Duitsland, Wiel Aerts, blijkt voorzitter te zijn van deze stichting. Aerts, op zijn beurt, viel op 15 juni 2010 de eer ten deel om de 'Haringwurst' te ontvangen; een ludieke prijs in de vorm van een speld, uitgereikt door het gelijknamige advies en organisatiebureau van Tabbers. Dit vanwege zijn *'persoonlijke integriteit en grensoverschrijdende samenwerking.'*⁶⁶

2.7 Outputresultaten - inkomsten

Koekoek B.V. meldt in 2010 over de voorgaande jaren de volgende subsidies te hebben ontvangen:

- €15.000,- in het kader van iZone ten behoeve van onderzoek toepassing LED in de openbare ruimte
- €30.000,- van de Provincie Limburg voor de realisatie van een Qrealab
- €50.000,- van Stichting Doen voor de realisatie van een C2C community
- €50.000,- van het Ministerie van VROM voor de realisatie van een C2C community
- €20.000,- van de Kamer van Koophandel voor de realisatie van een C2C community

Het Qrealab is een uit studenten van de Hochschule Niederrhein en Fontys samengesteld team dat gedurende een bepaalde periode in Q4 aan opdrachten werkte.⁶⁷

M.b.t. de subsidies voor de Cradle-to-Cradle community vermeldt Koekoek B.V. verder dat *'Op een bijdrage van de gemeente Venlo en de Provincie Limburg wordt nog gewacht.'*⁶⁸ Vanaf 2008 heeft Koekoek B.V. voornamelijk ingezet op het losse samenwerkingsverband Qreamteam en heeft zij zich meer willen profileren als een Cradle-to-Cradle partij.

Gezien het opmerkelijke gezamenlijke bedrag van Stichting Doen, het Ministerie van VROM en de Kamer van Koophandel voor de realisering van een Cradle-to-Cradle online community, is nader onderzocht wat het project precies inhoudt. Op 9 november 2009 werd de Stichting Cradle-to-Cradle Online Community opgericht door Marcel Tabbers, Joost Backus en Wim Fleuren, met als vestigingsadres Valuasstraat 34, Venlo: het woonadres van Tabbers en vestigingsadres van Koekoek B.V., Haringwurst B.V. en V.o.f. Venlo aan Zee. Activiteit van deze stichting: *'Het beheren en exploiteren van een online platform voor de duurzaamheidsfilosofie Cradle to Cradle.'*⁶⁹ Volgens Koekoek B.V. is de stichting opgericht nadat de Kamer van Koophandel als voorwaarde had gesteld dat het toegekende bedrag niet via een commercieel bedrijf mocht worden geïnvesteerd.⁷⁰

---

⁶⁶ www.com-b-nations.com/pdf/haringwurst.pdf

⁶⁷ Rapportage Koekoek B.V., oktober/november/december 2006

⁶⁸ Rapportage 2009 Koekoek B.V., 18-2-2010

⁶⁹ Gegevens Kamer van Koophandel, oktober 2011

⁷⁰ Gesprek Peter Janssen met Marcel Tabbers en Joost Backus, 23-11-2011

Bij Stichting Doen is, zowel per e-mail als brief, navraag gedaan over deze toekenning, echter zonder enig antwoord te mogen ontvangen.⁷¹ Navraag bij de provincie Limburg leerde dat deze in een later stadium ook €20.000,- heeft bijgedragen, waardoor de totale subsidieverstrekking voor de website www.concradle.org op €140.000,- komt.⁷² De provincie verstrekke na een verder verzoek de nodige documentatie m.b.t. de subsidieaanvraag en toekenning.

Het project had een looptijd van twee jaar: van 1 januari 2010 tot 31 december 2011, en de website zou gedurende 18 maanden beheerd en gemodereerd worden. De totale kosten die worden opgevoerd bedragen volgens de begroting €165.000,- en zijn als volgt verdeeld:

• Projectcoördinatie	€10.000,-
• Software-design	€20.000,-
• Development	€59.000,-
• Grafisch webdesign	€ 5.000,-
• Webhosting	€ 2.000,-
• Marketing en PR	€15.000,-
• Beheer en moderatie	€50.000,-
• Boekhouding en accountancy	€ 4.000,-

De begroting laat verder twee bedragen van €10.000,- zien als dekking voor de kosten: één door de gemeente Venlo en één door Koekoek B.V. zelf. Verder worden buiten de subsidies als enige inkomsten €5.000,- opgevoerd uit voorziene advertenties en van sponsors, waardoor het totale bedrag van €165.000,- gedekt zou zijn. Zover bekend heeft de gemeente Venlo echter geen bijdrage geleverd.

Doel van het project is 500 deelnemers te genereren en na 18 maanden over tenminste 50.000 leden wereldwijd te beschikken. Deze targets zijn ook opgenomen onder 'Verplichtingen' van de subsidieverstrekking, met het onderscheid dat de provincie spreekt van minimaal 100 vaste deelnemers/leden bij de start van de website. Verder dient men elk half jaar een tussenrapportage naar de provincie te sturen. Bij 'Subsidievaststelling' vermeldt de provincie dat *'indien er in december 2011 geen 50.000 deelnemers zijn dan zal de subsidie met iedere 1000 deelnemers minder, met 1 procent worden verlaagd.'*⁷³ Een toetsing uitgevoerd op 25 december 2011 liet zien dat de website 105 geregistreerde leden telde. Opvallend daarbij was dat TRIAS B.V., dat eerder de subsidiescan voor Koekoek B.V. uitvoerde, er een van is.

---

⁷¹ E-mail Peter Janssen, 11-1-2011, brief Peter Janssen aan Stichting Doen, 28-1-2011

⁷² E-mail provincie Limburg afd. Milieu en Innovatie, P.J. Levels aan Peter Janssen, 7-11-2011

⁷³ Brief Gedeputeerde Staten van Limburg afdeling Vergunningen en Subsidies, P. Van Tilburg aan Stichting Cradle to Cradle Online Community, 8-6-2010

Vanuit Duitsland werd aan Koekoek B.V. ook een subsidie verleend:

- €24.315,80 van Wirtschaftsförderung Mönchengladbach GmbH voor Interreg IV A People-to-People project 'Creative Thinktank'

De website www.deutschland-nederland.eu geeft over dit project, met als looptijd 1 oktober 2009 tot 1 april 2011, andere kosten weer dan Koekoek B.V.. Een totaalbedrag van €48.631,50 wordt als volgt verdeeld:

• Europese Unie (EFRO)	€24.315,80
• Koekoek B.V.	€12.181,20
• Wirtschaftsförderung Mönchengladbach GmbH	€12.134,50

Als verantwoordelijk programmamanagement wordt de Euregio Rhein-Maas-Nord opgevoerd. Het geld is bedoeld om een creatief netwerk tussen Venlo en Mönchengladbach te stimuleren dat onder de naam LOKO opereert (Aparillo uit Mönchengladbach en Koekoek B.V. uit Venlo). Mensen uit de creatieve sector ontmoeten elkaar geregeld om het potentieel van hun steden te ontdekken en uiteindelijk in de praktijk te brengen. *'Het doel van het project is om in Mönchengladbach en Venlo een openbare ruimte te creëren waarin de creatieve sector zich thuis voelt, met als doel de sector in de regio duurzaam te stimuleren.'* Voor het project werd de website www.lo-ko.eu opgezet waar buiten drie workshops in 2010 en 2011 geen concrete resultaten worden vermeld.

Voorts lopen in 2009 nog twee aanvragen voor hetzelfde Europese overkoepelende project:

- €500.000,- voor Interreg IV B project 'Creative Spaces'
- €100.000,- voor Interreg IV C project 'C2CN'

Interreg is een door de Europese Unie in het leven geroepen initiatief ter bevordering van grensoverschrijdende samenwerking. Het is één van de centrale instrumenten ter uitvoering van het Europese cohesiebeleid, in het bijzonder regionaal gericht. De EU investeert tussen 2007 en 2013 meer dan 8,5 miljard euro in dit project. Begin 2010 meldt Koekoek B.V. nog dat men *'hoopt binnen het project zo'n €800.000,- matchingsgeld uit Europa te halen voor verschillende projecten binnen Q4.'*⁷⁴ Volgens Koekoek B.V. waren de subsidieaanvragen voor Interreg IV B en C bedoeld als aanvulling op het geplande Bedrijfsverzamelgebouw. Beide werden echter afgewezen.⁷⁵

---

⁷⁴ Rapportage 2009 Koekoek B.V., 18-2-2010

⁷⁵ Gesprek Peter Janssen met Marcel Tabbers en Joost Backus, 23-11-2011

2.8 Outputresultaten - bedrijven en fte's

Van de in het Projectplan vastgelegde vierentwintig bedrijven die zouden worden opgestart zijn er volgens Koekoek B.V. *'minimaal'* zeven gerealiseerd. Deze bedrijven worden echter niet benoemd. Van de tien bedrijven uit de creatieve industrie die zich via Koekoek B.V. in Q4 zouden vestigen zijn er ook zeven binnen gehaald. Twee verdere bedrijven zouden volgens Koekoek B.V. part-time vanuit het Koekoek bureau werken. Deze negen bedrijven worden wél benoemd. Onduidelijk blijft echter of hier sprake is van dezelfde bedrijven of dat er enige overlapping is. Apart wordt het 'Qreamteam' vermeld, een los samenwerkingsverband van achtentwintig creatieve bedrijven uit Q4, dat geen rechtsvorm of onderlinge contracten kent. De taak van Koekoek B.V. bij dit initiatief is het begeleiden en binnenhalen van opdrachten. Soms komen deze opdrachten voort uit Koekoek B.V. zelf.⁷⁶ Alle bedrijven hebben volgens Koekoek B.V. een gezamenlijke omzet van *'naar schatting maximaal €1 miljoen per jaar.'*⁷⁷ Dat er gesproken wordt over een maximaal resultaat roept onmiddellijk de vraag op wat een minimaal of gemiddeld resultaat zou kunnen zijn. Blijkbaar had men ruim na contracteinde nog steeds geen helder financieel overzicht. Onduidelijk blijft ook welk bedrag de zeven opgestarte bedrijven apart en/of samen met de zeven plus twee part-time bedrijven, die door Koekoek B.V. zijn binnen gehaald, hebben omgezet. Het 'Qreamteam' als opzet valt namelijk niet onder de in het Projectplan gestelde doelen.

In een tussentijdse evaluatie die de gemeente Venlo een half jaar vóór beëindiging van het Projectplan Koekoek naar de provincie Limburg stuurde, meldde de gemeente nog dat *'De gezamenlijke omzet is niet gemeten maar is waarschijnlijk €700.000,-.'*⁷⁸ Op welke manier dit 'waarschijnlijke bedrag' tot stand is gekomen, ook al is de gezamenlijke omzet niet gemeten, wordt niet vermeld. Ook blijft de vraag open hoe groot het percentage is voortgekomen uit gemeentelijke en provinciale opdrachten, en hoe groot het percentage gehaald uit de vrije markt. Onderzoek daarnaar is niet gedaan. Het is van belang of buiten het door de gemeente en provincie gefinancierde Koekoek B.V. niet ook opdrachten zijn verstrekt aan bedrijven gelieerd aan Koekoek B.V. c.q. het Qreamteam. Er zou sprake kunnen zijn van een dubbele ondersteunende rol buiten de goedkopere huisvesting.

In dezelfde rapportage waar Koekoek B.V. haar eigen resultaten opvoert, worden nog wel vijf andere bedrijven vermeld die zich echter buiten Koekoek B.V. om in Q4 hebben gevestigd, en niet tot zijn 'Creatieve Cluster' behoren; een teken dat het initiële concept van het Projectbureau en Werkstation Exota ook in 2009 nog werkte. Koekoek B.V. gaf de oorzaken van het moeizaam aantrekken van creatieve bedrijven zelf al aan in de rapportage 'Na één jaar':

- De eerste stroom van Venlose creatieven is al in Q4 neergestreken

---

⁷⁶ Rapportage Koekoek B.V., januari/juni 2008

⁷⁷ Smartrapportage Koekoek 1e Tranche, 31-5-2010

⁷⁸ Brief B&W Venlo aan Gedeputeerde Staten van Limburg m.b.t. termijnverlenging 'Van Broeïnest naar Broedplaats', 18-12-2008

- Bedrijven die geen binding hebben met de stad zijn lastig binnen te halen vanwege concurrentie met andere steden; Venlo blijkt niet uitgesproken interessant te zijn
- Koekoek B.V. is selectief: men moet voldoen aan de Koekoek-definitie van creatief bedrijf, er moet aan een bepaalde kwaliteitseis worden voldaan en er moet een goed bedrijfsplan zijn

De beoogde realisering van 40 fte's blijft steken op *'tenminste 10 fte's.'*⁷⁹ Of de door Koekoek B.V. medio 2007 in dienst genomen Maarten Kuypers (coördinator en promotor van het Qreamteam) (Rapportage Koekoek B.V. juli-december 2007) daar ook onder valt wordt niet duidelijk; er worden geen namen noch bijbehorende bedrijven genoemd. Kuypers' functie kwam ten laste van het voor het Projectplan beschikbaar gestelde budget.

Na beëindiging van het driejarige Projectplan medio 2009 heeft de gemeente Venlo aan Koekoek B.V. een vervolgopdracht gegund *'tot eind 2009, die in het verlengde lag van het eerdere Projectplan, maar waarin een aantal andere accenten zijn gelegd.'*⁸⁰ Financiële details over deze vervolgopdracht zijn niet bekend, evenals de inhoudelijke accentverschuivingen. Na het rapporteren van de eindresultaten in mei 2010, heeft er geen onafhankelijke evaluatie plaatsgevonden, maar heeft men vanuit de gemeente ingezet op verdere samenwerking.

Cultuurwethouder Teeuwen meldde in de raadsvergadering van 23 februari 2011 dat aan de werkzaamheden van Koekoek B.V. voor de gemeente Venlo een einde was gekomen per januari 2011. Ook in de voorheen genoemde brief van B&W komt dit naar voren: *'Sinds begin 2010 was Koekoek nog betrokken bij Planvorming Bolwaterstraat en Planvorming Bedrijfsverzamelgebouw.'* De budgetten voor beide worden in de subsidieaanvraag 2^e Tranche van 9 juli 2010 genoemd, en bedragen elk €200.000,-. De provinciale bijdrage voor de Planvorming Bolwaterstraat bedraagt na toekenning €100.000,-. Voor de Planvorming Bedrijfsverzamelgebouw wordt geen bedrag genoemd, wel de €900.000,- die de provincie bijdraagt voor de gehele realisering van het Bedrijfsverzamelgebouw.⁸¹ Dit bedrag zou ondermeer worden ingezet voor verdere 'groeihuren' voor creatieve ondernemers, tot uiterlijk twee jaar na oplevering.

In de realisatieovereenkomst tussen Woningstichting Venlo-Blerick en de gemeente Venlo zou het Bedrijfsverzamelgebouw medio 2013 worden opgeleverd en in 2014 zelfstandig moeten draaien. De totale kosten voor het project zijn geraamd op €4,5 miljoen. De door Koekoek B.V. uitgevoerde Planvorming Bedrijfsverzamelgebouw werd evenwel in de pers door een woordvoerder van Woningstichting Woonwenz (voorheen Woningstichting Venlo-Blerick) afgedaan als *'financieel onverantwoord'*.⁸² Verder zou na onderzoek zijn gebleken dat de animo voor het Bedrijfsverzamelgebouw te gering was. Op dit moment is onduidelijk of er

---

⁷⁹ Koekoek B.V. smartrapportage 1^e Tranche, 31-5-2010

⁸⁰ Brief B&W Venlo aan Peter Janssen, antwoorden derde WOB verzoek, 4-5-2011

⁸¹ Brief Gedeputeerde Staten van Limburg afdeling Vergunningen en Subsidies, Lilian Hilkens aan B&W Venlo, 21-12-2010

⁸² Artikel De Limburger: Uittocht dreigt uit Q4 Venlo, 17-3-2011

nog überhaupt sprake zal zijn van een Bedrijfsverzamelgebouw, ondanks toekenning van de provinciale subsidie; een aantal creatieve ondernemers van het eerste uur verhuizen naar een locatie buiten Q4.⁸³ Ook Koekoek B.V. overweegt dit te doen.⁸⁴

In dezelfde raadsvergadering van 23 februari 2011 kwam eveneens het maatschappelijk effect van de in de wijk geïnvesteerde €5 miljoen ter sprake, voornamelijk na klachten vanuit de creatieve industrie dat de *'klad was gekomen'* in de samenwerking met de gemeente. Gevolg hiervan waren twee moties vanuit GroenLinks en de SP. Enerzijds: *'het college de opdracht wat betreft contact en ondersteuning van creatieve ondernemers uit de broedplaatsen van Q4 de draad weer op te pakken'*, en anderzijds: *'het college in samenwerking met creatieve ondernemers een visie op te stellen over de creatieve industrie in Venlo. Wij denken daarbij aan enkele A4'tjes waarin wordt uitgewerkt wat wij al in Venlo hebben, wat de economische waarde daarvan is, wat het toevoegt, waar wij naar toe willen met de creatieve industrie en welke acties beide partijen daartoe zouden kunnen ondernemen.'* Beide moties werden na een discussie uiteindelijk verworpen. PvdA fractievoorzitter Mw. Van de Wiel-Tax drong vervolgens bij de nieuwe wethouder van cultuur Teeuwen (CDA) aan op een evaluatie en aanbeveling van Koekoek B.V.. De wethouder zegde toe deze hier om te vragen. Het was sinds juni 2007 het derde verzoek m.b.t. Koekoek B.V.. Tot op heden is over het verschijnen van een evaluatie noch aanbeveling echter iets bekend. Koekoek B.V. gaf tijdens het gesprek aan niet op de hoogte te zijn van enig verzoek.

Mw. Van de Wiel-Tax werd n.a.v. haar aandringen in een later gesprek gewezen op de al bestaande rapportages van Koekoek B.V. en de inconsistenties daarin. Ook werd haar meegedeeld dat de gemeente als opdrachtgever een publieke verantwoordelijkheid draagt. Het zou hoogst curieus zijn Koekoek B.V. zelf een evaluatie te laten opstellen en voorstellen te laten doen zonder onafhankelijke toetsing. De reactie van Mw. Van de Wiel-Tax in deze was *'Ik wacht af.'*⁸⁵

2.9 Conclusie

De totstandkoming van het contract tussen de gemeente Venlo en Koekoek B.V. mag uiterst dubieus worden genoemd. Niet alleen werd het contract geïnitieerd door het gemeentelijk Projectbureau Q4, maar werden vanuit dit bureau ook geen stappen ondernomen om concurrerende ondernemers bij deze opdracht te betrekken. De gemeente verklaart dat in afstemming met de subsidiërende provincie voor deze handelwijze is gekozen. Het toont aan dat Koekoek B.V. vanuit overheidszijde weloverwogen met een onderhands contract onrechtmatig is gesteund. Van een zorgvuldige aanbestedingsprocedure of eerlijke mededinging, zowel openbaar als niet-openbaar, was dan ook geen sprake. Drie opeenvolgende en verantwoordelijke bestuurders (Van der Velden, Freij en Teeuwen bij de laatste twee gegunde opdrachten) grepen niet in. De €850.000,- die met het driejarig

---

⁸³ Verhuisbericht op www.jannieschmitz.nl

⁸⁴ Gesprek Peter Janssen met Marcel Tabbers en Joost Backus, 23-11-2011

⁸⁵ Gesprek Peter Janssen met Vera van de Wiel-Tax, 18-4-2011

contract was gemoeid gaf de gemeente Venlo volgens artikel 7 van de richtlijn 2004/18/EG een wettelijke plicht de Europees aanbestedingsregels te hanteren.⁸⁶ Voor levering van diensten aan gemeenten geldt namelijk een vastgestelde drempelwaarde van €193.000,-.⁸⁷

Deze drempel lag in 2006 nog op €100.000,-, maar is in januari 2007 door de Europese Commissie opgetrokken tot het huidige bedrag. Het totaalbudget voor het projectplan, ingediend door Koekoek B.V., komt neer op een bedrag van plusminus €800.000,-, inclusief BTW. Waar het resterende bedrag van €50.000,- aan is besteed is niet achterhaald. Ook voor de twee latere opdrachten (Planvorming Bedrijfsverzamelgebouw en Bolwaterstraat) die elk met een budget van €200.000,- door de gemeente zijn benoemd, waren Europese aanbestedingsregels wettelijk verplicht. Voor zover bekend zijn bij alle door de gemeente Venlo aan Koekoek B.V. gegunde opdrachten geen concurrerende offertes aangevraagd.

Door het toekennen van het Projectplan werd het gelijkheidsbeginsel in de wijk in een vroeg stadium geschonden, met alle gevolgen van dien; een tweespalt tussen creatieve en culturele ondernemers was het gevolg, die zelfs tot op heden voortduurt. Weliswaar kreeg iedere ondernemer de mogelijkheid deel te nemen aan een door de gemeente opgezet professioneel 'coachingstraject'; de financiële, logistieke en facilitaire steun die de creatieve industrie ontving (ook van de Kamer van Koophandel) was er voor culturele ondernemers bij lange na niet. De verhouding tussen de toegekende voordelen aan de creatieve industrie en het aantal betrokken personen was buiten alle proporties. De lage of zelfs geheel afwezige huurkosten voor zowel kantoren als woning van een van de Koekoek B.V. aandeelhouders, komen daar bovenop. Dit alles buiten het feit dat elke aandeelhouder naast Koekoek B.V. een eigen bedrijf runde en daaruit inkomsten genereerde.

De behaalde outputresultaten zijn pover als men deze afzet tegen de beoogde targets. De financiële verslaglegging is onduidelijk, niet-gespecificeerd en zelfs erg onprofessioneel. De oud-wethouders Van der Velden en Freij hadden een vooruitziende blik. Vraag blijft alleen waarom het contract niet vóór ondertekening of tussentijds door opeenvolgende bestuurders is aangepast c.q. gecorrigeerd. Immers, na elk jaar zou er een evaluatie plaatsvinden en had men de mogelijkheid de opdracht en financiering bij te sturen. Hier is evenwel geen gebruik van gemaakt. De kritiek die na het bekend worden van de financiële details uit de hoek van de culturele ondernemers kwam, bleef politiek ook onbeantwoord. Of zoals Freij het in het gesprek omschreef: *'Kritiek leg ik naast mij neer.'*

Alle informatie overziend doemt een beeld op van een B.V. die zo goed als enige bron van inkomsten vanuit diverse overheden en stichtingen subsidies incasseert, onder begeleiding van professionele hulp. Initiator en tevens grootste en enige opdrachtgever blijkt de gemeente Venlo. Inkomsten uit de vrije markt werden in de contractperiode door Koekoek B.V. nauwelijks gegenereerd. Hoogst opmerkelijk voor een zichzelf commercieel betitelend bedrijf. Daarbij, de Koekoek B.V. ondernemers lopen in deze constructie geen enkel risico; ongeacht de uitkomsten van contractueel vastgelegde targets vloeien verdere opdrachten en

---

⁸⁶ www.pianoo.nl/regelgeving/drempelwaarden

⁸⁷ www.aanbestedingsmonitor.nl / www.europeseaanbestedingen.eu

subsidies binnen, vanuit een sturende doch nauwelijks kritisch te noemen en controlerende overheid. Moreel gezien een verwerpelijke gang van zaken. Uit het oogpunt van vrij ondernemerschap is een dusdanige opzet ook alleen als concurrentievervalsing te zien. Project na project wordt ondergebracht bij bestaande of nieuw opgerichte rechtspersonen; van tijdelijke aard, met hoge (arbeids)kosten en minimale resultaten. Van een duurzame ontwikkeling, zoals Koekoek B.V. alsmede de subsidiërende instellingen in hun doelstellingen beschrijven, is dan ook geen sprake.

Dick Evers heeft begin 2010 zijn functie bij Koekoek B.V. neergelegd om zich te kunnen richten op andere werkzaamheden. De samenwerking met Maarten Kuypers werd eind 2010/begin 2011 stopgezet.⁸⁸ Beide overgebleven aandeelhouders Marcel Tabbers en Joost Backus vlogen in het kader van het DeUS-project met vier verdere Limburgse ondernemers in september 2011 naar Detroit, USA, om daar de kansen en bedreigingen van krimp te onderzoeken. *'Ook Limburg krijgt in de komende decennia te maken met krimp en zal zich hierop moeten voorbereiden'*, aldus de ondernemers. Tijdens de achtdaagse studiereis zou met name gefocust worden op *'commerciële en creatieve initiatieven die de afgelopen jaren in Detroit zijn ontstaan'* en *'welke lessen en kansen die voor Limburg bieden.'* Aan opdrachtgever provincie Limburg zou ter afsluiting een verslag met ervaringen en aanbevelingen worden aangeboden.⁸⁹

De Vereniging Q4, daarentegen, is na een lang sluimerend bestaan onderhevig aan een proces van opheffing. Het bestuur is momenteel bezig een algemene ledenvergadering te beleggen waarin dit zal worden besproken.⁹⁰ Op een eerder verzoek om informatie over activiteiten van de Vereniging werd door de secretaris en voorzitter niet gereageerd.⁹¹

---

⁸⁸ Gesprek Peter Janssen met Marcel Tabbers en Joost Backus, 23-11-2011

⁸⁹ www.ibeta.eu/blog/introductie-deus/

⁹⁰ E-mail bestuurslid Paul Wilms aan Peter Janssen, 24-10-2011

⁹¹ E-mail aan Pieter Duijff, 25-10-2010, e-mail aan Frank Lambriks, 6-12-2010

3 Subsidies provincie Limburg

3.1 1^e Tranche

De eerste subsidieaanvraag vanuit de gemeente Venlo naar de provincie Limburg had als titel 'Van Broeiest naar Broedplaats' en werd op 27 november 2006 ingediend, geruime tijd na aanvang van de eerste culturele activiteiten in Q4. De aanvraag steunt op vijf actieprogramma's met een totaal budget van €2,5 miljoen:

A) Kunst en culturele projecten	€500.000,-
B) Onderzoek culturele dragers	€100.000,-
C) Tijdelijk vastgoedmanagement	€775.000,-
D) Creatieve Industrie	€425.000,-
E) Planbegeleiding, communicatie en PR	€700.000,-

De subsidie werd op 19 december 2006 volledig gehonoreerd, zonder wijzigingen in de programma's. Het besluit werd door de provincie gemotiveerd met dat het project *'een goede bijdrage levert aan alle thema's uit het coalitieakkoord 2003-2007 "Limburg verlegt grenzen". Derhalve verlenen wij u een eenmalige projectsubsidie van maximaal €2.500.000,-.'* Opvallend genoeg spreekt men bij deze aanvraag over een eenmalige subsidie. Van een 2^e tranche is nog geheel geen sprake. In het daaropvolgende persbericht van de gemeente Venlo, weet cultuurwethouder Freij dit wel al te melden: *'De provincie Limburg heeft voor Q4 in totaal een subsidie van €5 miljoen gereserveerd, te verdelen over twee coalitieperiodes. Het nieuwe college van gedeputeerde Staten, dat na de statenverkiezingen in maart gevormd wordt, beslist of Venlo de overige 2,5 miljoen subsidie ook krijgt.'*⁹²

Onder 'Verplichtingen van de subsidieontvanger' noteert de provincie Limburg in de toekenning het volgende over het project: *'Looptijd 1 januari 2006 t/m 31 december 2008; wijzigingen in de looptijd vóóraf met opgave van redenen ter goedkeuring aan ons college worden voorgelegd.'* En: *'Ingevolge het gesteld in artikel 3 van de "Regels aanbesteding provincie Limburg bij subsidiëring" bij de aanbesteding van werken, diensten en leveringen de provinciale aanbestedingsregels toe te passen.'*

Onder artikel 9 van bovenstaande provinciale regels, genoemd Aanbestedingsprocedures, staat onder lid 2 dat *'Bij opdrachten met een geraamde waarde hoger dan €225.000,- dient de subsidieontvanger minimaal vier schriftelijke verzoeken om offerte te doen.'*⁹³ Dit is echter, zoals aangetoond in punt 2, door de gemeente Venlo geheel niet gebeurd. De provincie houdt zich het recht voor deze drempelbedragen om de twee jaar te herzien. In januari 2006 maken Gedeputeerde Staten daarom enkele wijzigingen bekend in haar beleidsregels aanbesteding: *'Op overheidsopdrachten, dus ook provinciale opdrachten, is Europese en nationale wetgeving van toepassing.'* En: *'De drempelwaarden zijn voor de*

---

⁹² Persbericht gemeente Venlo, 9-2-2007

⁹³ Provinciaal Blad 2004/50, besluit van Gedeputeerde Staten Limburg, 23-3-2004

periode 1 januari 2006 tot en met 31 december 2008: €211.000,- voor overheidsopdrachten voor leveringen en diensten.’⁹⁴

3.2 Eindrapportage

Als een van de voorwaarden van deze subsidietoekenning vermeldt de provincie Limburg onder Subsidievaststelling, dat: *‘De definitieve vaststelling van de subsidie zal plaatsvinden op basis van een door u in te dienen aanvraag met inhoudelijke eindrapportage over de actieprogramma’s. Daarin dient eenduidig te worden weergegeven in hoeverre de voorgenomen actieprogramma’s zijn uitgevoerd. De eindrapportage dient tevens een overzicht te bevatten van gerealiseerde (subsidiabele kosten), gespecificeerd conform de definitieve begroting en voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring, waarin uitdrukkelijk ook een oordeel over de gerealiseerde resultaten is opgenomen.’* En: *‘De aanvraag om subsidievaststelling dient binnen zes maanden na realisatiedatum oftewel uiterlijk op 1 juli 2009 te worden ingediend.’*

Navraag bij de afdeling Vergunningen en Subsidies van de provincie Limburg leerde dat er geen eindverantwoording door de gemeente Venlo heeft plaatsgevonden na afsluiting van het project Q4, ‘Van Broeïnest naar Broedplaats.’⁹⁵ De termijn van het project bleek in eerste instantie met een jaar te zijn verlengd naar 31 december 2009, met een inleverdatum van 30 juni 2010, en bij hoge uitzondering zelfs nog een tweede maal te zijn verlengd naar 31 maart 2011, met als definitieve inleverdatum nu 30 september 2011.

Het college van B&W Venlo vermeldde het uitstel zelf summier in de subsidieaanvraag 2^e Tranche, Cultuur en Economie Q4 van 9 juli 2010: *‘De economische recessie en crisis op de woningmarkt leidde tot aanpassingen in het ruimtelijk-fysieke spoor; dat heeft ook zijn weerslag gehad op het bestedingstempo binnen de programmalijnen.’*

In beide subsidietoekenningen, 1^e en 2^e Tranche, wordt onder ‘Verplichtingen van de subsidieontvanger’ vermeld dat: *‘wijzigingen in de looptijd dienen tijdig vóóraf met opgave van redenen ter goedkeuring aan ons college te worden voorgelegd.’* In het eerste verzoek tot uitstel van 18 december 2008 vermeldt de gemeente Venlo dat de *‘Reden hiervoor is dat nog niet alle resultaten zijn behaald en nog niet alle middelen zijn besteed.’* Een tussentijdse evaluatie is bijgevoegd waarin per actieprogramma wordt aangegeven wat is gerealiseerd. De gemeente concludeert zelf *‘minimaal de helft van de te realiseren resultaten/resultaatdoelstellingen’* te hebben behaald, en verzoekt de provincie alvast een voorschot van 90% van de €2,5 miljoen subsidie over te maken.⁹⁶

---

⁹⁴ Provinciaal blad van Limburg 2006/3

⁹⁵ E-mail provincie Limburg afdeling Vergunningen en Subsidies, Niek Boonekamp aan Peter Janssen, 31-3-2011

⁹⁶ Brief B&W Venlo aan Gedeputeerde Staten van Limburg m.b.t. termijnverlenging ‘Van Broeïnest naar Broedplaats’, 18-12-2008

Het verzoek tot uitstel wordt door de afdeling Vergunningen en Subsidies van de provincie gehonoreerd. In die brief wordt de gemeente Venlo er ook op gewezen dat *'deze termijnverlenging eenmalig is. Indien u ook de nieuw gestelde einddatum niet haalt, dan zal dat leiden tot een verlaging/intrekking van de subsidieverlening dan wel een lagere subsidievaststelling of subsidievaststelling op nihil.'*⁹⁷

Het tweede verzoek om uitstel volgt op 25 mei 2010, een maand voor afloop van de gestelde deadline. Daarin vermeldt de gemeente Venlo dat zij op 3 december 2009 al een verzoek aan de provincie had gericht om de bestedingstermijn van het project opnieuw te verlengen. De provincie verzocht echter om een nadere onderbouwing. De gemeente Venlo geeft in deze brief aan dat in januari 2009 (de eerst gestelde einddatum van het project) nog €400.000,- resteerde van de €2,5 miljoen.⁹⁸

De redenen die men opgeeft zijn voornamelijk de vertraagde sloop en herbouw in de wijk: Over programma A: *'Ook kunnen we pas nu, in 2010, verder met een aantal destijds beoogde projecten, zoals het aankleden van de bouwlocaties met en objecten en kunstwerken die niet alleen de wijk verfraaien, maar ook het 'verhaal van Q4' kunnen vertellen.'*

Over programma B: *'De destijds lopende onderzoeken naar de culturele dragers bevinden zich nu in fase van afronding: het college van Burgemeester en wethouders heeft weliswaar besloten Made in Venlo niet te realiseren op het Nolensplein in de vorm zoals medio 2009 was beoogd, maar daar voor in de plaats bevindt een aantal onderzoeken naar realisatie van een Cultuurcluster binnen Q4 zich in de laatste fase. De verwachting is dat hier uiteindelijk medio 2010 de definitieve keuze wordt gemaakt. Tot die tijd zouden we de kosten graag ten laste willen brengen van het restant eerste tranche.'*

Over programma C: *'...gedurende 2009 en 2010 blijft het noodzakelijk dat wij de tijdelijk gehuisveste creatief ondernemers herhuisvesten voordat zij in een opgeknapt Q4 kunnen terugkeren in functieneutrale woningen, in het bedrijfsverzamelgebouw of in een winkelpand in de Bolwaterstraat. We hechten er veel waarde aan de cultureel en creatief ondernemers voor de wijk te behouden, en willen de middelen dan ook in blijven zetten om deze ondernemers voor de wijk te behouden. In de oorspronkelijke plannen had het moment dat we een vaste plaats aan konden bieden zich al eerder aan moeten dienen, maar door recente planoptimalisatie moeten we de ondernemers nog wat langer dan tevoren viel te voorzien tijdelijk onderdak voor werk en wonen bieden.'*

Over programma E: *'Verder loopt een aantal extra kosten die gemaakt worden voor communicatie door.'*

---

⁹⁷ Brief Gedeputeerde Staten van Limburg, wnd. Clusterhoofd subsidies E.W.M.L. Janssen aan college B&W Venlo, 16-2-2009

⁹⁸ Brief gemeente Venlo Projectmanager Q4, Ivo van Ophem aan Lilian Hilkens, afdeling Vergunningen en subsidies provincie Limburg, 25-5-2010

De provincie verklaart bij de toekenning van dit tweede uitstel dat *‘uw verzoek getoetst is aan de Beleidsregels verlenging uitvoeringstermijn gesubsidieerde projecten. Conform deze regels is geen 2^e verlenging van termijn mogelijk, echter doordat u afhankelijk bent van derden in de uitvoering, het project vrijwel gereed is en doelstellingen behaald worden, en afronding nodig is voor de verdere voortgang van Q4, gaan wij bij wijze van uitzondering alsnog akkoord...’* en wijst de gemeente er verder op dat *‘dit de laatste termijnverlenging is. Verdere vertraging kan leiden tot een verlaging/intrekking van de subsidieverlening dan wel een lagere subsidievaststelling of subsidievaststelling op nihil.’*⁹⁹ De door het Projectbureau Q4 bij deze brief bijgevoegde tweede tussentijdse evaluatie is, in tegenstelling tot de eerste, door de provincie Limburg niet verstrekt.

Gezien de wederom verlopen inleveringstermijn is hernieuwd navraag gedaan bij de provincie. Blijkens een antwoord van de afdeling Vergunningen en Subsidies heeft de gemeente voor een derde maal uitstel gevraagd en zal de eindrapportage nu vóór 1 januari 2012 moeten worden ingediend. Een besluit hierover moest echter door één van de vaststellers nog worden genomen.¹⁰⁰ Gezien de voorgaande gang van zaken zou dit hoogst merkwaardig zijn.

3.3 2e Tranche

Was de eerste subsidieaanvraag voor een groot gedeelte gericht op cultuur in de wijk, de tweede aanvraag van de gemeente Venlo bevat als kernpunten Cultuur en Economie. Venlo haakt met deze aanvraag voornamelijk in op het rapport *‘De economische waarde van de cultuursector in de provincie Limburg en de buurregio’s.’* Ook het Cultuurconvenant 2009-2014 wordt genoemd.

Inspanning convenantpartners

‘De provincie zal een bijdrage ad €2.500.000,- leveren voor de uitvoering van de 2^e tranche van Q4 in de komende jaren. Met bovengenoemd bedrag worden met name de volgende punten uitgevoerd:

- *Een permanent kunstwerk in de Bolwaterstraat*
- *Het permanent zichtbaar maken van cultuurhistorie*
- *Tijdelijke kunst in het kader van communicatie gedurende de verbouwing van de wijk*
- *Realisatie van de Bolwaterstraat tot binnenstedelijke cultuurstraat*
- *Realisatie van het Bedrijfsverzamelgebouw*
- *Communicatieactiviteiten zoals de website, nieuwsbrieven, conferenties, wijkbijeenkomsten*

---

⁹⁹ Brief Gedeputeerde Staten van Limburg, wnd. Clusterhoofd Subsidies E.W.M.L. Janssen aan college B&W Venlo, 24-6-2010

¹⁰⁰ E-mail provincie Limburg afdeling Vergunningen en Subsidies, Niek Boonekamp aan Peter Janssen, 9-11-2011

*De verdeling van de middelen over de zes onderdelen is indicatief en kan nog onderling verschuiven. In een afzonderlijke beschikking zullen de voorwaarden en verplichtingen nader gespecificeerd worden.*¹⁰¹

De subsidieaanvraag komt, na een ambtelijke beoordeling, op de agenda van de Provinciale Statencommissie Economisch Domein van 10 december 2010. Tijdens deze vergadering worden door Statenlid Pierre Diederens (SPD) nog vragen gesteld over de subsidie voor Q4: *'Zijn er gewijzigde omstandigheden? Moeten de Statenleden hierover niet worden geïnformeerd?'* Zonder verdere inhoudelijke uitleg of onderbouwing wordt de aanvraag uiteindelijk in de Provinciale Statenvergadering van 17 december 2010 als hamerstuk aangenomen.¹⁰²

In een gesprek gevoerd ná de aanvraag en vóór de toekenning werd op verzoek van de provincie door de gemeente Venlo nog het een en ander toegelicht en aanvullende informatie verstrekt. Dit bleek echter niet voldoende; de subsidie wordt door de provincie *'verleend onder voorbehoud dat er alsnog een nader uitgewerkt activiteitenplan en gespecificeerde begroting wordt voorgelegd.'* Verder zal er *'getoetst worden in hoeverre de nadere uitwerking volledig aansluit bij (niet strijdig is aan) de voornoemde subsidie- en beleidskaders.'* De provincie motiveert de toekenning door o.a. te wijzen op haar eigen rol van de laatste jaren bij *'de ontwikkeling van de creatieve industrie in de regio.'* Het project heeft als looptijd 28 juli 2010 t/m 31 december 2014.¹⁰³

Onder 'Verplichtingen van de subsidieontvanger' worden de volgende te realiseren zaken vermeld:

- *Een bedrijfsverzamelgebouw (de provinciale bijdrage is maximaal (€900.000,-)*
- *Aanpassen van de Bolwaterstraat tot binnenstedelijke cultuurstraat (de provinciale bijdrage is maximaal €100.000,-)*
- *Archeologie en cultuurhistorie van de wijk Q4 zichtbaar maken door presentatie van vondsten voor publiek en investeringen voor behoud en benutting van cultuurhistorie (de provinciale bijdrage is maximaal €300.000,-)*
- *Een poppodium in de wijk Q4 (de provinciale bijdrage is maximaal €1,1 miljoen)*
- *Culturele evenementen ter versterking van de doelstellingen en de functie van Q4 (de provinciale bijdrage is maximaal €300.000,-)*

Ook hier geldt dat de verdeling van de middelen indicatief is en onderling kan verschuiven. Derhalve een gezamenlijk bedrag van €2,7 miljoen, met een te spenderen maximum van €2,5 miljoen.

---

¹⁰¹ Subsidieaanvraag Cultuur en Economie Q4, B&W Venlo aan Gedeputeerde Staten van Limburg, 9-7-2010

¹⁰² Financiële eindejaarsbijstelling, Programmabegroting 2010 provincie Limburg, 17-12-2010

¹⁰³ Brief Gedeputeerde Staten van Limburg afdeling Vergunningen en Subsidies, Lilian Hilkens aan college B&W Venlo, 'Project Q4', 21-12-2010

3.4 Conclusie

In punt 2, Projectplan Koekoek B.V., is al aangetoond dat de gemeente Venlo, volgens eigen zeggen in afstemming met de provincie Limburg, niet alleen de provinciale subsidievoorwaarden heeft geschonden maar ook de wettelijk verplichte Europese aanbestedingsprocedure niet heeft gehanteerd. Het handelen door beide in deze behoort grondiger onderzocht te worden i.v.m. beider verantwoordelijkheid voor het ter beschikbaar stellen van het budget 1^e Tranche, onder Actieprogramma C, D en E, en het besteden daarvan. De gegevens geven ook voldoende aanleiding te onderzoeken of soortgelijke omstandigheden spelen of hebben gespeeld bij soortgelijke projecten in andere steden, waar de creatieve industrie in opdracht van de overheid werkt of werkte. Gezien de beschikbare en herhaaldelijk getoetste informatie is er sprake van onbehoorlijk bestuur en onrechtmatig handelen. Verder dient de provincie de verhouding tussen het financieren van creatieve industrie en culturele projecten, en de contractueel vastgelegde outputresultaten transparant te maken en de subsidieontvanger(s) ook daadwerkelijk hierop af te rekenen. De ter beschikking staande controleprocedures en sanctiemaatregelen dienen te worden toegepast om soortgelijke situaties in de toekomst te voorkomen.

In het tweede verzoek tot uitstel van de eindrapportage meldt de gemeente Venlo onder programma B dat *'het college van Burgemeester en wethouders heeft weliswaar besloten Made in Venlo niet te realiseren op het Nolensplein in de vorm zoals medio 2009 was beoogd, maar daar voor in de plaats bevindt een aantal onderzoeken naar realisatie van een Cultuurcluster binnen Q4 zich in de laatste fase. De verwachting is dat hier uiteindelijk medio 2010 de definitieve keuze wordt gemaakt. Tot die tijd zouden we de kosten graag ten laste willen brengen van het restant eerste tranche.'* Feitelijk wordt hier gesproken over o.a. Planvorming Bedrijfsverzamelgebouw, dat pas in de subsidieaanvraag 2^e Tranche ter sprake komt. De gemeente Venlo stelt nu voor o.a. dit onderzoek ten laste te brengen van het resterende bedrag 1^e Tranche, dat in januari 2009 nog €400.000,- bedroeg. Met de uitzonderlijke honorering van de provincie tot het tweede uitstel op 24 juni 2010, blijft de vraag waarom de provincie op 21 december 2010 instemde met de subsidieaanvraag 2^e Tranche; men was immers op de hoogte van dit dubbele boeken. Of op deze wijze meer met budgetten is geschoven binnen 1^e en 2^e Tranche en of daarbij gelden bij projecten terecht zijn gekomen waar deze niet voor bedoeld waren, is van belang om uit te zoeken.

Het toekennen van de 2^e Tranche zonder een eindrapportage van de gemeente Venlo over de 1^e Tranche af te wachten, maakt de situatie ook onnodig complex. Door het ontbreken van een compleet inzicht over de uitkomsten van de 1^e Tranche kon er geen objectieve beslissing door de provincie worden genomen. Dit zou vooral daar waar het gaat over projecten in dezelfde wijk met dezelfde betrokkenen hoogst kritisch moeten worden bekeken. Op dit moment kan over de 2^e Tranche verder weinig worden geconcludeerd; de zaken die gerealiseerd dienen te worden hangen gedeeltelijk samen met lokale politieke besluitvorming en de aanhoudende economische situatie. Wel kan worden gesteld dat de twee latere opdrachten aan Koekoek B.V., Planvorming Bedrijfsverzamelgebouw en Planvorming Bolwaterstraat, die beide onder de provinciale subsidie vallen, ook nader onderzocht dienen te worden of deze, zoals het Projectplan, ook onderhands en onrecht-

matig zijn gegund. Beide vallen met een door de gemeente Venlo genoemd budget van elk €200.000,- onder de wettelijke Europese aanbestedingregels.

Zoals het zich momenteel laat aanzien is de realisering van het Bedrijfsverzamelgebouw uiterst onzeker geworden na kritiek vanuit woningstichting Woonwenz¹⁰⁴ over de financiële onderbouwing van het plan, plus het wegtrekken van enkele creatieve ondernemers naar een buiten Q4 gelegen locatie.¹⁰⁵ Ook Koekoek B.V. gaf aan hiermee bezig te zijn.¹⁰⁶ Wat met de gereserveerde provinciale subsidie van €900.000,- zal gaan gebeuren is op dit moment onbekend.

---

¹⁰⁴ Artikel De Limburger: Uittocht dreigt uit Q4 Venlo, 17-3-2011

¹⁰⁵ Verhuisbericht op www.jannieschmitz.nl

¹⁰⁶ Gesprek Peter Janssen met Marcel Tabbers en Joost Backus, 23-11-2011

4 Aanbestedingsbeleid

4.1 Transparantie en contractgunning

Bij zes creatieve bedrijven, gevestigd in de gemeente Venlo maar buiten Q4, is steekproefsgewijs onderzoek verricht, na het ontvangen van diverse van elkaar onafhankelijke signalen.¹⁰⁷ De geïnterviewde bedrijven zou men kunnen scharen onder de noemer creatieve industrie. Hun disciplines zijn fotografie, grafisch design, communicatie, reclame en audiovisueel. Het onderzoek leverde een samenhangend beeld op van grotendeels dezelfde klachten, gericht op het gemeentelijk aanbestedingsbeleid. Bij de ondervraagden heerste veel onbegrip en zelfs ingetogen woede die kennelijk al jaren sluimert. Op verzoek zijn de namen van de ondervraagden echter niet bekend gemaakt. Hoewel spijtig valt daar wel wat voor te zeggen; men treedt met dit soort zaken liever niet naar buiten. Men is bezorgd over mogelijk persoonlijke dan wel zakelijke (imago)schade. Ondanks de anonimiteit is dit punt van aandacht wel in deze scriptie opgenomen; negeren was geen optie gezien voorgaande resultaten.

De gestelde vragen:

- In hoeverre heeft u zakelijk last gehad van startende creatieve ondernemers in Q4, sinds, pakweg 2005? (Veel, gemiddeld, weinig)
- Is deze situatie ook te wijten aan de economische teruggang van de laatste jaren, en wat heeft de meeste invloed gehad?
- Denkt u dat door de goedkope huurvoorwaarden voor de ondernemers in Q4 sprake is van concurrentievervalsing t.o.v. ondernemers die marktconform betalen?
- Zijn deze verhoudingen door u wel eens aangekaart bij de gemeente Venlo? Zo ja, bij welke afdeling en wat was het gevolg?
- Vindt u het aanbestedingsbeleid van de gemeente Venlo in uw sector transparant genoeg? Zo nee, hoe zou dit moeten veranderen?

De ondervraagden kunnen niet precies aangeven wat de zakelijke schade is als gevolg van de komst van concurrerende bedrijven naar Q4. Gegevens zijn niet bijgehouden en er is verder nooit onderzoek naar gepleegd. Veiligheidshalve geeft men 'gemiddeld' aan. Enkele bedrijven benoemen wel specifieke opdrachten die aan hun neus zijn voorbij gegaan door goedkopere offertes uit Q4, en noemen daarbij de gunstige huisvesting als voornaamste onderliggende reden. De economische achteruitgang van de laatste jaren speelt volgens de ondervraagden maar ten dele of zelfs geheel geen rol.

Wat bij de responsen vooral opviel was dat ondanks dat er al tijden onvrede heerste over het gevoerde beleid, tot op heden weinig concrete actie is ondernomen. Hoewel het wereldje klein is en iedereen van elkaars doen en laten goed op de hoogte is, is een gezamenlijk optreden nooit geïnitieerd. Eén bedrijf had zijn ongenoegens geuit bij een verantwoordelijk ambtenaar over de gevolgde procedure bij een aanbesteding, een tweede bedrijf had de

---

¹⁰⁷ Persoonlijk gesprek, per telefoon en via e-mail, juni/november 2011

Teamleider Communicatie uitgenodigd om dezelfde problematiek te behandelen. Voor beide zaken vond men bij de gemeente echter geen gehoor. Het tweede bedrijf hield daarna zelfs op het contact met de gemeente te onderhouden, en besloot niet meer in te schrijven bij gemeentelijke opdrachten. In tegenstelling tot dit laatste bureau gaf een derde ander bureau aan al enkele jaren geheel niet meer door de gemeente te zijn benaderd. Alle bedrijven vragen zich af met welke criteria de gemeente potentiële bedrijven in kaart brengt en deze voor een opdracht benadert.

De ondervraagde ondernemers zijn unaniem van mening dat het aanbestedingsbeleid van de gemeente niet-uniform en niet-transparant is. Er wordt o.a. aangegeven dat het benaderd worden en uiteindelijk vergeven van opdrachten vaak afhangt van persoonlijke contacten. Daarbij wordt ook het verloop onder ambtenaren genoemd; nieuwe ambtenaren, vooral de toenemende aantallen communicatiemedewerkers, hebben vaak geen idee van marktconforme prijzen en beschikken niet over een overzicht welke bedrijven voor een opdracht in aanmerking zouden kunnen komen. Gemakshalve maakt men vervolgens gebruik van een eigen netwerk of gaat 'shoppen' bij het dichtstbijzijnde bedrijf dat al voor de gemeente werkt. Een gezonde, flexibele en concurrerende markt levert deze werkwijze uiteraard niet op.

Als advies geeft een ondervraagde aan dat een mailinglijst met voorgenomen opdrachten, of publicaties zoals in weekbladen, eenvoudige mogelijkheden zijn om op een transparante manier aanbestedingen bekend te maken. Dit zou aan elke geïnteresseerde duidelijkheid verschaffen over welke opdrachten boven de markt hangen, en zou keuze voor inschrijving bij het bedrijf in kwestie zelf plaatsen.

Een aantal bedrijven uit Q4 hebben de afgelopen jaren van dit gemeentelijk beleid zakelijk geprofiteerd, en doen dit nog steeds. Het bedrijf dat daarbij vooral wordt genoemd is het grafische bureau Studio Denk. Alle ondervraagden benadrukken echter geen problemen te hebben met de personen van Studio Denk. Het fundamentele probleem ligt in de manier waarop gemeentelijke opdrachten worden aanbesteed; volgens de ondervraagden vaak op dubieuze manier. Na ervaringen is bij hen niet alleen de schijn gewekt dat opdrachten soms al vantevoren zijn vergeven, men is er zelfs van overtuigd dat Studio Denk hierin wordt bevoorrecht.

Studio Denk was geen beginnend bedrijf toen het zich in 2005 in Q4 vestigde. Het bestond al sinds 1999 en was succesvol in zijn werk. Tijdens een voortgangsgesprek in juni 2008 met Koekoek B.V. meldt Studio Denk bijvoorbeeld dat de zaken goed gaan en men eigenlijk niets te klagen heeft. Studio Denk heeft *'het Qreamteam niet echt nodig.'*¹⁰⁸ Een derde vaste medewerker werd in de tussentijd na een stageperiode aangenomen. In 2010 werd in een interview m.b.t. de realisering van het Bedrijfsverzamelgebouw nog overwogen misschien wel een eigen pand te kopen.¹⁰⁹ Voorwaar legitieme redenen te over om tot toetsing over te gaan of na zo lange tijd nog wel sprake is van een jong, opstartend bedrijf dat overheidssteun

---

¹⁰⁸ Gespreksverslagen Koekoek B.V. met leden van het Qreamteam, 20-6-2008

¹⁰⁹ Q4 magazine 16, mei 2010

nodig heeft. Studio Denk verzorgt sinds het begin o.a. de ontwerpen voor het Q4 magazine, de Q4 website en divers drukmateriaal.

Volgens gemeentelijke gegevens wordt het adres van Studio Denk, Maaskade 27b, per 1 februari 2006 verhuurd voor een bedrag van €563,- per maand. Deze huur was in januari 2011 nog geldig. Of door de jaren heen verschillen zijn ontstaan wordt niet aangegeven; het toetsen van een 'groeihuur' is daarom niet mogelijk. De vijf jaar termijn onder de Leegstandswet is inmiddels wel ruim overschreden.

4.2 Poppodium

In november 2011 kwam de Europese aanbesteding voor de bouw van het poppodium onder vuur te liggen. De Bond van Nederlandse Architecten kring Noord en Midden Limburg maakte bezwaar tegen de *'exorbitant hoge eisen'*¹¹⁰ die de gemeente Venlo stelde bij de inschrijving. Het bezwaar werd gesteund door het hoofdkantoor van de BNA en het steunpunt Architectuuropdrachten. Door het onnodige eisenpakket zouden lokale architecten nagenoeg geen kans maken de opdracht binnen te halen. De PvdA stelde hierover vragen aan B&W.¹¹¹ Het bezwaar van de BNA werd echter door het college verworpen.¹¹²

Volgens de BNA is buiten de te hoge ervaringseisen die de gemeente stelt, ook de vereiste van een gelijktijdig architectonisch, bouwkundig en constructief ontwerp een ongebruikelijke vorm voor een gebouw van deze omvang. Meestal worden deze volgens haar separaat aanbesteed. De mededinging wordt hierdoor onnodig beperkt, aldus de BNA.¹¹³ Alleen grote gespecialiseerde bedrijven zouden nu in aanmerking komen. De gemeente Venlo deelt de BNA mee dat *'gezien de (financiële) omvang en complexiteit van de opdracht de gemeente Venlo van mening is dat de te selecteren partij de opdracht ook aankan. Daarom is het van belang dat de partijen een bepaalde omzet hebben en eerder al vergelijkbare opdrachten hebben uitgevoerd.'*¹¹⁴

4.3 Conclusie

Q4 heeft zeker aan de zakelijke successen van enkele daar gevestigde bedrijven bijgedragen, vraag blijft alleen op welke manier dit is gebeurd. Net zoals bij Koekoek B.V. speelt de gemeente hierin wederom een prominente rol. De uitspraak die projectdirecteur Q4 Anneke van Leeuwen nog in 2005 kenbaar maakte, dat *'we niet concurrentievervalsend willen zijn*

---

¹¹⁰ Artikel De Limburger: Lokale architecten willen een kans, 4-11-2011

¹¹¹ Brief PvdA aan het college van B&W Venlo, 21-10-2011

¹¹² Brief college van B&W Venlo aan PvdA, 11-11-2011

¹¹³ Brief BNA aan M. Hamers, gemeente Venlo, 20-10-2011

¹¹⁴ Brief gemeente Venlo, Hoofd Ontwikkelbedrijf H.J.A.M. van Loon aan BNA, 11-11-2011

voor ondernemers die elders in de stad hogere huren betalen,¹¹⁵ lijkt hiermee ver achterhaald. Tot op heden is geen onderzoek verricht naar de effecten van gemeentelijke opdrachten op creatieve ondernemers gevestigd binnen en buiten Q4. Er zijn argumenten te over dit wel te doen, zeker gezien de tijd die inmiddels is verstreken. Een gedegen analyse en openlijke discussie zou het gemeentelijk beleid transparanter en overzichtelijker moeten maken. Voorwaar een zowel bestuurlijke taak als morele verantwoording naar de ondernemer en burger, wiens financiën hier uiteindelijk mee zijn gemoeid. De opzet van een door ondervraagde aangegeven mailinglijst of openlijke publicatie zou onderzocht moeten worden, evenals een doorlopende inventarisatie waar bedrijven zich met hun expertise zelf voor kunnen melden.

De aanbestedingsprocedure voor het poppodium toont aan hoe tegengesteld de omgang met Europese wetgeving door de gemeente Venlo is. Hoewel het bij deze opdracht om een vele malen groter budget gaat (€10,5 miljoen) dan het Projectplan Koekoek, is het verschil opmerkelijk: twee uitersten in dezelfde wijk. Werd het contract met Koekoek B.V. onderhands gegund ondanks provinciale subsidievoorwaarden en Europese wetgeving, door de strenge voorwaarden voor het poppodium werden lokale architecten (creatieve industrie) vrijwel buitenspel gezet. Juist de categorie waar de gemeente zich de afgelopen jaren in Q4 sterk voor heeft gemaakt.

---

¹¹⁵ Artikel De Limburger: Venlo steunt cultuurwijk met lage huur, 9-9-2005

Aanbevelingen

De onderzochte aandachtspunten wijzen zonder meer uit dat er veel schort aan de gemeentelijke transparantie van het gevoerde beleid, en de gelijkwaardige omgang met de diverse ondernemers. Er worden niet alleen grote vraagtekens gezet bij de aanbestedingen en gevolgde procedures, maar ook bij de controle én maatschappelijke effecten ervan op korte en lange termijn. Deze punten dienen niet alleen te worden verbeterd, maar ook vooral daar waar zij juist geheel niet zijn toegepast ook gewoon te worden uitgevoerd. Een overheid die haar eigen regels niet opvolgt verliest uiteindelijk haar geloofwaardigheid. Een gedegen interne toetsing is daarom een maatschappelijke noodzakelijkheid; het publieke vertrouwen is er immers mee gemoeid. Transparantie en het gelijkheidsbeginsel behoren tot de belangrijkste pijlers van een gezonde democratie én een daadwerkelijk concurrerende markt, waarin discussie en onderzoek voor nieuwe ideeën zorgen, gevolgd door een pluriforme dynamiek.

De gemeente in kwestie heeft regel- en wetgeving geschonden vanuit haar publieke verantwoordelijkheid, zelfs na het herhaaldelijk ontvangen van aan- en terechtwijzingen uit samenleving én politiek. Een duurzame ontwikkeling van de gefinancierde projecten lijkt daarmee te zijn verworden tot een dunne culturele laag, en voornamelijk te zijn weggezet als onderdeel van haar PR. Het vermengen van cultuur met economie is vooral een éézijdige aangelegenheid gebleken. Betrokkenheid, vooral daar waar het handelt binnen de herontwikkeling van een achterstandswijk, is een zaak van elke bewoner en ondernemer, of deze nu vanuit gemeentelijke of provinciale optiek interessant is voor commercie en werkgelegenheid, of niet. Uitsluiting of bevoorrechtiging op basis daarvan leidt juist tot een afwenden van potentieel toegevoegde waarde.

Vanuit zowel gemeente als provincie zou kritischer naar het gevoerde subsidiebeleid gekeken moeten worden; niet alleen of aanvragen aan gestelde criteria voldoen. Andere aspecten zouden een rol moeten spelen in de beoordeling van het wel of niet toekennen, zoals de mate van eigen financiering, een grondige kosten/baten analyse van gestelde doelen, en vooral het in kaart brengen van en paal en perk stellen aan herhaalde verzoeken van zelfde personen vanuit diverse ondernemingen en stichtingen. Er behoort te worden getoetst of subsidie überhaupt wel nodig is en of geen alternatieven al voorhanden zijn. Het gaat immers om publieke middelen, waar een zorgvuldige omgang geen wens is maar een vereiste. Hier ligt duidelijk een taak voor de politieke besluitvorming. Als laatste is een gedegen verantwoording aan het eind van het traject een must; sancties die voorhanden zijn dienen bij het niet nakomen van voorwaarden onverwijld te worden toegepast, zeker daar waar het handelt om behoorlijke bedragen.

Een té bepalende rol willen vervullen bij de invulling van een cultuurwijk werkt averechts. De gemeente Venlo zou zich terughoudender moeten opstellen, zeker waar het betreft commerciële opdrachten. Een functie als aangever met facilitaire ondersteuning zou haar sieren, en niet zozeer als financieel sturende kracht. Waar het gaat om creatieve en kunstzinnige geesten is een bepaalde autonomie inherent aan het denken en gedrag van betrokkenen. Initiatieven die van onderop komen behoren gekoesterd te worden, maar dient men ook de mogelijkheid te bieden autonoom en organisch door te groeien, in plaats van

deze over te nemen en vervolgens van bovenaf kunstmatig te voeden. Zulk beleid creëert namelijk geen enkele morele verantwoordelijkheid noch een duurzame zelfredzaamheid.

Hoewel de initiële opzet van een project als Q4 moed toont en verder alle lof verdient, zijn er gaandeweg tegenstellingen ontstaan die de wijk een geheel andere richting deed opstomen. Naar alle waarschijnlijkheid zal een soortgelijk project zich ook niet snel herhalen binnen de gemeentegrenzen. Echter zou het wel uiterst nuttig zijn een grondige analyse met richtlijnen voor de toekomst op te stellen:

- Focussen op inhoud en structuur, de authenticiteit van betreffende wijk, en zich niet te zeer laten leiden door alom tegenwoordige city-marketing
- Vertrouwen in eigen kracht en voortbouwen op diversiteit en kleinschaligheid, met een toezichthoudende rol voor de overheid
- Financieel terughoudend beleid bij het ondersteunen van ondernemers en eenmalige culturele projecten, zich richten op duurzame betrokkenheid
- Transparante communicatie naar alle ondernemers wat betreft het commerciële aanbestedingsbeleid

De weinige ondernemers die Q4 nog rijk is zouden moeten worden gekoesterd; Q4 biedt nog steeds kansen om zich te onderscheiden van andere wijken, hoewel de gemeentelijke cultuurdoelstellingen flink naar beneden zijn bijgesteld. Er dient echter nauwgezet te worden gekeken in hoeverre sommige ondernemers nog ondersteund dienen te worden door goedkope huur- of bruikleenovereenkomsten. Ondernemingen die goed lopen zouden de vrije markt op moeten. Het hele project Q4 was immers bedoeld voor 'jonge startende, culturele en creatieve ondernemers.' Ongetwijfeld zullen de gaten die hierdoor vallen worden opgevuld door nieuwe enthousiastelingen. Wat in deze aanpak echter achterwege blijft is een heldere, uitgesproken gemeentelijke visie.

Onderzoeksmethoden

Het onderzoek naar en verzamelen van informatie voor deze scriptie is gestart in juli 2010. Buiten gesprekken met direct en indirect betrokkenen, zoals culturele en creatieve ondernemers, horeca exploitanten, ambtenaren alsmede twee oud-wethouders van cultuur van de gemeente Venlo, is er uitgebreid e-mail verkeer geweest (ruim 350).

De rapportages van Koekoek B.V. en gespecificeerde gegevens omtrent huurbeleid zijn door middel van vier verzoeken op de Wet Openbaarheid Bestuur bij de gemeente Venlo opgevraagd. De verstrekte informatie bleek telkens incompleet waardoor elk verzoek moest worden herhaald. Beantwoording per verzoek duurde twee maanden. Uiteindelijk zijn vier verschillende overzichten ontvangen over verhuurde of in bruikleen gegeven panden. Informatie over diverse al gesloopte panden ontbrak geheel. Voor de geleverde documenten is door de gemeente Venlo €288,40 in rekening gebracht. Tegen deze is op 18 juli 2011 bezwaar gemaakt middels een schrijven. Jurisprudentie wijst namelijk uit dat het in rekening brengen van Legeskosten bij een verzoek op de WOB niet geoorloofd is. Op 26 januari 2012 is antwoord ontvangen van de gemeente Venlo waarin zij aangeeft vast te houden aan haar standpunt. Een beroepschrift zal worden ingediend bij de bestuursrechter te Roermond.

Verder is gebruik gemaakt van digitale zoekmogelijkheden zoals het Bestuurlijk Informatie Systeem van de gemeente Venlo, de Kamer van Koophandel en online-publicaties van dagblad De Limburger.

Ter afsluiting

Graag zou ik de lezer willen attenderen op enkele rapporten waarin (subsidie)beleid is onderzocht en die vrij recentelijk zijn verschenen:

- Rekenkamer Venlo: Onderzoeksrapport grote projecten, maart 2010. Conclusies: *1. De gemeenteraad heeft bij grote projecten vooral een krediet verlenende rol en nauwelijks een beleidsbepalende. 2. Het is niet eenduidig wie wanneer het bevoegde bestuursorgaan is om een 'go / no go' beslissing te nemen. 3. Het Venlose projectprotocol voldoet inhoudelijk, maar het mist de essentiële rol van de raad als beleidsbepaler. 4. Het college van B&W heeft onvoldoende 'grip' op grote projecten.*

- Onderzoeks- en adviesbureau Jacques Necker: Subsidiebeleid – Conclusies van 40 onderzoeken naar subsidiebeleid in de periode 2003-2010. *'Uit de analyse blijkt dat 95% van de onderzochte gemeenten onvoldoende aantoonbaar kan maken dat hun subsidiebeleid doeltreffend is.'*

- Algemene Rekenkamer: Leren van Subsidies-Evaluaties, 2011. Hoofdconclusie: *'De meeste subsidies zijn in de periode 2005–2009 niet op effectiviteit geëvalueerd. Van de subsidies die wél op effectiviteit zijn geëvalueerd, is dat zelden deugdelijk gebeurd: de evaluaties maken niet duidelijk of de subsidies effectief zijn of niet. Een onbekend deel van de subsidies wordt niet binnen de wettelijke termijn van vijf jaar geëvalueerd.'*

Als laatste zou ik alle personen die informatie beschikbaar hebben gesteld en tijd en moeite hebben genomen om advies te geven, hartelijk willen bedanken voor hun medewerking aan de uiteindelijke totstandkoming van deze scriptie.

Literatuurlijst

- Regels aanbesteding Provincie Limburg bij Subsidiëring, Provinciaal Blad 2004/50, 23-3-2004
- RaadsInformatieBrief Venlo, 2004/156: Afsprakenkader Woningstichting Venlo-Blerick en Gemeente Venlo inzake Q4
- Artikel De Limburger: Exota-project moet Q4 doen bruisen, 15-5-2004
- Artikel De Limburger: Cultuurwijk Q4 nu al in trek, 11-9-2004
- WijkOntwikkelingsPlan Q4 in vogelvlucht, gemeente Venlo, 2005-2008
- Handboek communicatie Q4, Versie 1. Gemeente Venlo, 21-2-2005
- Artikel De Limburger: Cultuur doet bruisen, als gazeuse, 26-2-2005
- Marktonderzoek stedelijke functies centrum/Q4 Venlo, BRO, 30-3-2005
- Brandbrief nr. 1 PvdA fractie Venlo, 29-4-2005
- Artikel De Limburger: Vijf miljoen provincie voor Q4, 30-4-2005
- Artikel NRC Handelsblad: Venlo's drugswijk nu broedplaats, 3-5-2005
- Vragen SP afdeling Venlo, Erik Manders m.b.t inspraak Q4, 6-5-2005
- Vragen SP afdeling Venlo, Erik Manders aan B&W, 9-5-2005
- Artikel De Limburger: 4,3 miljoen cultuurgeld voor Q4, 29-6-2005
- Raadsnotulen Venlo, 6-7-2005
- Artikel weekblad E3: Cultureel ondernemen gestart in Venlose wijk Q4, 10-8-2005
- Brief Joost Backus aan Projectgroep Q4 en college van B&W Venlo, 6-9-2005
- Artikel De Limburger: Succes en zorgen in cultuurwijk Q4, 9-9-2005
- Artikel De Limburger: Venlo steunt cultuurwijk met lage huur, 9-9-2005
- Open brief SP afdeling Venlo, Erik Manders aan Projectdirecteur Q4, 14-9-2005
- Artikel weekblad De Trompetter: Kunstenaars in Q4-wijk verbolgen over huurbeleid, 16-9-2005
- Uitnodiging Groeivergadering Q4, Werkgroep Burger Belangen Q4: Erik Manders en Joost Backus, 20-9-2005
- Creatieve Industrie/Q4, NotTheFly, 12-10-2005
- Uitvoeringsnotitie Creatieve Industrie in Limburg, provincie Limburg, 15-11-2005
- Artikel De Limburger: Geld voor culturele broedplaatsen, 26-11-2005
- Artikel De Limburger: Eén loket voor vestiging in Venlose cultuurwijk Q4, 24-12-2005
- Provinciaal Blad van Limburg 2006/3
- Uitnodiging Denktank Creatieve Industrie, projectleider Q4 Hélène Schlooz, 20-1-2006
- Discussiestuk Creatieve Stad, Tienieke Verstegen, 21-2-2006
- Projectplan Koekoek: Q4, kloppend hart van de Creatieve Industrie, februari/maart 2006
- Notulen collegevergadering B&W Venlo, 11-4-2006
- Verslag ISPV Kennisgroep Handhaving en Herstructurering, 28-4-2006
- Uitvoeringsprogramma Creatieve Industrie 2006-2007, provincie Limburg
- Artikel De Limburger: Eerste slag in Q4 is gemaakt, 19-10-2006
- Artikel De Limburger: Koekoek BV, twintig creatieve bedrijven industriebedrijven in Q4, 20-10-2006
- Artikel De Limburger: Venlo matst niemand in cultuurwijk, 23-11-2006
- Subsidieaanvraag Q4 Venlo, Van Broeïnest naar Broedplaats, 27-11-2006
- Artikel De Limburger: Stop oneerlijke concurrentie restaurant in Q4, 16-12-2006
- Subsidietoekenning 2,5 miljoen euro door de Provincie Limburg aan Q4 Venlo, 19-12-2006
- Brief SP afdeling Venlo, Erik Manders aan college van B&W, 19-1-2007
- Persbericht gemeente Venlo: 2,5 miljoen euro subsidie voor Q4, 9-2-2007
- Brief SP afdeling Venlo, Alexander Vervoort en Erik Manders aan B&W m.b.t. Toekomst en Ontwikkelingen sloopwijk Q4, 28-2-2007
- Artikel maandblad Zuiderlucht: In Venlo kun je nog iemand zijn, maart 2007
- Brief B&W Venlo aan SP afdeling: antwoorden op vragen Toekomst en Ontwikkelingen sloopwijk Q4, verzonden 2-4-2007

- Brief projectdirecteur Q4, Paul de Gouw aan Tienieke Verstegen, 15-5-2007
- Notulen collegevergadering B&W Venlo, 29-5-2007
- Artikel De Limburger: Creatieve broedplaatsen Q4 nu broeinesten? 22-6-2007
- Artikel De Limburger: Tweespalt in cultuurwijk Q4. 22-6-2007
- Raadsnotulen Venlo, 27-6-2007
- Bestuursrapportage 2007 II Gemeente Venlo, 30-6-2007
- Venlo, Creatieve Hotspot?? Door Marijn Simons & Lonneke Geraedts i.o.v. Koekoek B. V., 2007
- RaadsInformatieBrief 2007/94: Creatieve industrie en Cultureel ondernemerschap in Q4
- Vragen Realisten '82 Venlo m.b.t. Koekoek B.V. aan B&W, 31-8-2007
- Strategisch Akkoord Gemeente Venlo - Venlose Woningcorporaties 2007-2011, 27-9-2007
- Antwoorden B&W Venlo over Koekoek B.V. aan Realisten '82, 8-10-2007
- Programmarekening Jaarverslag 2007, gemeente Venlo
- Raadsvoorstel Q4 Venlo, 2008/13, 29-1-2008
- Transform kunstprojecten 2006-2008 in Q4, gemeente Venlo
- Q4 Venlo, WijkOntwikkelingsplan +. AWG Architecten, januari 2008
- Grondexploitatieberekening Q4, Ontwikkelbedrijf gemeente Venlo, 23-1-2008
- Artikel De Limburger: Frank Lambriks voorzitter Vereniging Q4, 20-2-2008
- Artikel De Limburger: Stadsstrand decor van regeltjesstrijd, 27-5-2008
- A Lofty Idea for Venlo, Koekoek B.V., 3-6-2008
- The Cradle to Cradle community, Ruud Renssen i.o.v. Koekoek B.V., juni 2008
- Bestemmingsplan Q4, gemeente Venlo, juni 2008
- Bouwen aan creativiteit: Eén creatief bedrijfsverzamelgebouw in Venlo, Judith Verheijden i.o.v. Koekoek BV, 21-8-2008
- Laten creativiteit en cultuur zich structureren? Workshops creatieve en culturele dimensie Q4, Gemeente Venlo/Projectbureau Q4, september 2008
- Nota Ontwikkelbedrijf Venlo, 29-9-2008
- Projectadministratie/urenverantwoording Koekoek B.V. 2006-2008
- Open Community Workspace in St. Jacobsgasthuis, inhoudelijk concept, Koekoek B.V., 10-3-2009
- Artikel BinnenlandsBestuur.nl, Sjors van Beek: Montmartre aan de Maas, 8-5-2009
- Verslag commissievergadering woonomgeving (WO) gemeente Venlo, 13-5-2009
- Brief Gedupeerde Staten Limburg: Culturele spin off Noord-Limburg, 14-7-2009
- SWOT analyse Bolwaterstraat, Koekoek B.V., 19-8-2009
- Cultuur Convenant Noord-Limburg 2009-2014, gemeente Venlo/Gedeputeerde Staten Limburg 14-9-2009
- Uitvoeringsnota Cultuur en Economie 2010-2012, provincie Limburg afdeling CWZ, oktober 2009
- Jaarrekeningen Koekoek B.V., Kamer van Koophandel, 2006-2009
- Onderzoeksrapport Grote Projecten, Rekenkamer Venlo, maart 2010
- Controleprotocollen bij subsidieregelingen: zin of onzin? NIVRA werkgroep COVRO, april 2010
- Artikel De Limburger: Q4, Venlose cultuurwijk die er nooit kwam, 8-5-2010
- Artikel De Limburger: Ambities Venlo met Q4 te hoog, 8-5-2010
- Vragen SP-fractie Venlo, Alexander Vervoort en Ton Heerschop aan B&W: Financiering en ontwikkelingen rondom Q4, 9-5-2010
- Open community Workspace in St. Jacobsgasthuis, Koekoek B.V., 24-5-2010
- Rapport Gemeentelijk Subsidiebeleid 2003-2010, Bureau Jacques Necker, 31-5-2010
- Bedrijfsverzamelgebouwen voor de Creatieve Industrie, beheer & concept, Koekoek B.V., 30-6-2010
- Subsidieaanvraag Cultuur en Economie Q4 Venlo aan provincie Limburg, 9-7-2010
- Artikel De Limburger: Nieuwe naam voor wijk Q4 Venlo, 3-9-2010
- Brief Peter Janssen aan gemeente Venlo, eerste verzoek WOB, 14-9-2010
- Brief CDA-fractie, vragen over MENU2010 aan Provinciale Staten Limburg, 5-11-2010
- Brief Gedeputeerde Staten Limburg, antwoorden over MENU2010 aan CDA-fractie, 30-11-2010

- Brief B&W Venlo aan Peter Janssen, antwoorden eerste WOB verzoek, verzonden 2-12-2010
- Verslag Statencommissie voor het Economisch Domein provincie Limburg, 10-12-2010
- Kansen voor Cultuur 2011-2015, startnotitie gemeente Venlo, december 2010
- Brief Peter Janssen aan B&W Venlo, tweede verzoek WOB, 16-12-2010
- Financiële eindejaarsbijstelling Programmabegroting 2010 provincie Limburg, 17-12-2010
- Subsidietoekenning 2,5 miljoen euro door de provincie Limburg aan Q4 Venlo, 21-12-2010
- Diverse rapportages Koekoek B.V. aan gemeente Venlo 2006-2010
- Raadsnotitie Venlo, Kansen voor Cultuur, 2011/1
- Beelden van Q4: Uitkomsten online onderzoek Q4 onder bewoners van Venlo, januari 2011
- Brief provincie Limburg aan Peter Janssen, subsidiebesluiten Q4, 2006 en 2010, 19-1-2011
- Vragen GroenLinks over Q4 aan college B&W Venlo, Beeldvormende vergadering, 2-2-2011
- Brief B&W Venlo aan Peter Janssen, antwoorden tweede WOB verzoek, verzonden 22-2-2011
- Raadsnotulen Venlo, 23-2-2011
- Brief Peter Janssen aan provincie Limburg, verzoek WOB, 2-3-2011
- Brief Peter Janssen aan B&W Venlo, derde verzoek WOB, 10-3-2011
- Artikel De Limburger: Uittocht dreigt uit Q4 Venlo, 17-3-2011
- Raadsinformatiebrief Venlo 2011/3: Invulling Podiumkwartier, 12-4-2011
- Brief B&W Venlo aan Peter Janssen, antwoorden derde WOB verzoek, verzonden 4-5-2011
- Brief B&W Venlo aan Peter Janssen, Legeskosten verzoeken WOB, verzonden 20-5-2011
- Brief Peter Janssen aan B&W Venlo, bezwaar Legeskosten, 18-7-2011
- Brief Steunpunt Architectuuroopdrachten aan gemeente Venlo, 20-10-2011
- Vragen PvdA aan college B&W Venlo, 21-10-2011
- Artikel De Limburger: Lokale architecten willen een kans, 4-11-2011
- Brief gemeente Venlo aan BNA, 11-11-2011
- Brief B&W Venlo aan PvdA, 11-11-2011
- Brief provincie Limburg aan Peter Janssen, antwoorden verzoek WOB m.b.t. termijnverlengingen gemeente Venlo, 19-12-2011
- Brief provincie Limburg aan Peter Janssen, antwoorden verzoek WOB m.b.t. subsidieaanvraag en beschikking C2C online community, 19-12-2011
- Q4 magazine 1t/m 18, 2005-2011
- Lijst broedplaatsen Q4, diverse edities/jaargangen